

FOLKEHØGSKOLEN

LANDSMØTET

NY LEDER

side 45

UTTALELSE

ÉN FLYREISE

side 14

ELVERUM

MOVIES ON WAR

side 36

FOLKEHØGSKOLEN

UTGITT AV FOLKEHØGSKOLEFORBUNDET

Redaktør:

Øyvind Krabberød
ok@folkehøgskole.no
mob. 986 27 439

Send ros og ris til:
ok@folkehøgskole.no

Redaksjonsråd:

**Øyvind Brandt, Dorte Birch, Angelina K. Christiansen
og Sindre Vinje**

Kommer ut med 5 nr. pr. år
Frist for innlevering av stoff: Den 15. i måneden før
utgivelse, som er 15. februar, april, juni, september og
november. Stoff meldes i god tid før deadline.

ISSN 0333-0206

Design: **Supernatural Stories** (supernatural.no)

Forsidefoto: Unsplash.com

Produksjon/trykk: **Østfold trykkeri**

Papir: Amber Graphic

Abonnement: 300 kr

Annonser: 1/4-side: 2.100 kr,

1/2-side: 4.100 kr og helside: 8.000 kr

FOLKEHØGSKOLEFORBUNDET

Øvre Vollgate 13, 0158 Oslo

tlf.: 22 47 43 00,

bankgiro: 8101.34.46466

fhf@folkehøgskole.no

www.folkehøgskoleforbundet.no

www.frilyntfolkehøgskole.no

Generalsekretær:

Angelina K. Christiansen
angelina@folkehøgskol.no
tlf.: 959 60 115

Leder:

Live Hokstad

Gullerudvegen 16, 2849 Kapp

live@folkehøgskole.no

tlf.: 918 53 885

Styremedlem:

Ronnie Mag-Larsen
Follo folkehøgskole

Styremedlem:

Ingvor Øydvinn
Fosen folkehøgskole

Styremedlem:

Marianne Amundsen
Agder folkehøgskole

Styremedlem:

Kristin Smith
Ringerike folkehøgskole

1. varamedlem:

Line Tirskaug
Trøndertun folkehøgskole

INFORMASJONSKONTORET FOR FOLKEHØGSKOLEN

Øvre Vollgate 13, 0158 Oslo

Tlf.: 22 47 43 00

if@folkehøgskole.no

Daglig leder:

Dorte Birch
dorte@folkehøgskole.no
tlf.: 913 52 372

INNHold

03

Leder, Øyvind Krabberød

04

Portrettet – Gunn Marit Nisja

07

Foto: Mer enn ord

08

Serie: Pedagogiske inspirasjonskilder

11

*Pedagogisk hverdag: Tegneserie og
illustrasjon, Buskerud*

14

Landsmøte Folkehøgskoleforbundet

20

Landsmøtetalen – Øyvind Brandt

22

Kokkens: Ketil Larsen, Elverum

24

*Nor Sarira – Verdien av å
være sårbar*

26

*Kunst:
Fotografen Richard Avedon*

30

Benedictes metode

31

Kalender

32

Ny bok: Filosofisk praksis

34

Lederen går av, hva nå?

36

Filmfestival – Movies on War

38

*Bøker:
Læringsglemsel*

39

Dansk folkehøgskole 175 år

40

Tollefsen: Fra kaikanten

41

Nekrolog: Ivar Hov

42

Bokprosjekt – Benedicte Hambro

43

Arbeidslivet – Lønnsansiennitet

44

Leder: Øyvind Brandt

45

Folkehøgskoleforbundet

47

Nytt fra informasjonskontoret

48

IF: Nytt søknadsskjema

49

Internasjonalt utvalg

50

Folkehøgskolerådet

52

*Baksiden:
Tekst/diktstafetten*

Fagpressen

SCENESKIFTE

Det er tid for sceneskifte i Folkehøgskoleforbundet. Forbundsleder Øyvind Brandt takker for seg etter åtte år – og butter nå aldersgrensen på tidlige 60 år for tillitsvalgte. Han ble valgt inn gjennom kamptesting på Ringeby i 2011. Brandt har markert seg og satt i gang mange endringer og prosjekter. Hans overblikk og lange fartstid i skoleslaget har skapt trygghet og framdrift. Dette er en stor og viktig jobb i en liten fag- og idéorganisasjon på knapt 500 medlemmer. Men den er helt sentral i visjonen om å drive frilynt folkehøgskole i Norge. Brandt står i en linje fra Arild Mikkelsen som satt ved roret i ti år fra 1988 til 1998. Mai-Evy Bakken fulgte opp som første kvinne i rollen fra 1998 til 2005. Lars Sigve Meling satt ved roret i seks år fra 2005 til 2011.

Landsmøtet i Folkehøgskoleforbundet på Skogn folkehøgskole er historie. Her fulgte delegatene valnemndas innstilling, etter en smule dramatikk og benkeforslag, og valgte rektor ved Toten folkehøgskole, Live Hokstad (46), til ny leder. Sosiologen fra Kapp kom til den vesle skolen på Lena i 2011 som rektor – og det har vært en god reise for skolen. Vi ønsker Live velkommen og lykke til! (vi portretterte Live i magasinet nr 2 2016, bli bedre kjent med den nye lederen der – www.frilyntfolkehogskole.no/blogg)

Og hva er så de viktigste oppgavene framover for den nye lederen og forbundsstyret?

Organisasjonen er ikke et mål i seg selv. Vi har et oppdrag. Et dannelsesoppdrag som danske Komischke-Konnerup sier er: "Vekselvirkningen mellom menneske og verden, hvor mennesket blir seg selv og verden stadig mer meningsfull. Vi skal skape en plattform hvor mennesker får mulighet til å påvirke og forme seg selv, andre og verden".

Det blir utrolig viktig framover å vitalisere arbeidet lokalt – det er beskjeden aktivitet i mange lokallag i dag. Her må det legges inn et gir for å at disse blir sentrale møteplasser og oaser for faglig og idemessige diskusjoner og prosesser. Viktigere enn noen gang er det også å få med seg hele personalet på å drive god folkehøgskole. Folkehøgskoleforbundet må være det naturlige valget for alle som jobber i den frilynte folkehøgskolen. Den nye lederen har uttrykt at dette er noe hun vil gå inn i og prioritere.

Og ikke minst må Folkehøgskoleforbundet inspirere og dytte på for at det grønne skiftet det snakkes om og jobbes for må bli mer enn en akademisk øvelse i landskapet, men får gjennomsyre hele skoledriften.

Vi ønsker lykke til – til nyvalgt forbundsstyre med leder Live Hokstad i spissen!

Øyvind Krabberød

**«JEG OPPLEVDE Å
BLI TATT IMOT PÅ
EN NY MÅTE PÅ
FOLKEHØGSKOLEN»**

VENNER FOR LIVET?

Har du noen gang tenkt over hvordan livet ville vært hvis du ikke valgte akkurat den skolen, eller den retningen? Hvis du sa ja i stedet for nei, eller lot egen magefølelse overvinne fornuften? Det har forfatter Gunn Marit Nisja. Hennes nyeste roman handler om folkehøgskole, vennskap og livsvalg.

Av Marit Asheim

- Folkehøgskole er en så unik opplevelse i seg selv, at det nesten er uunngåelig som tema i en roman. Denne gangen måtte det bare komme, smiler Gunn Marit Nisja. Hennes fjerde roman «Etter oss» følger fire damer førti år etter folkehøgskoleåret hvor de lovet å være venner for livet. Året har kanskje formet dem mer enn de vil innse.

- En folkehøgskole er en perfekt scene å spille ut en historie på. Man går inn i en boble, og blir i en verden der nesten bare folkehøgskolen betyr noe. Det forsterker følelser og opplevelsen av alt som skjer, sier Nisja.

Selv gikk hun på Molde folkehøgskole i 1996/97, og kan skrive under på hvor mye et slikt år kan bety for veien videre.

- Jeg kommer fra et lite sted på Nordmøre, og har alltid vært kreativ. Som liten elsket jeg å lese, skrive, tegne og male. Men hvilke framtidsutsikter ga det? Hjemme hos oss var ikke et kreativt yrke et alternativ, jeg måtte «bli noe». Lærer var det som virket mest naturlig. Jeg så derfor på folkehøgskolen som den ene muligheten til å få *mitt* år. Gjøre det *jeg* ville, før jeg skulle velge mer fornuftig, sier Nisja.

VENNER FOR LIVET

Året på tegnelinja i Molde skulle få stor betydning. Nisja reiste til folkehøgskolen sammen med en yngre venninne, men kjente ingen andre. Etter en oppvekst preget av mobbing og usikkerhet ble det som å komme til en ny verden.

- Jeg opplevde å bli tatt imot på en ny måte på folkehøgskolen. Her valgte folk å være venn med meg, helt frivillig. Opplevelsen

av å være bra nok endret også mitt syn på meg selv, sier hun.

Over 20 år senere har hun fremdeles kontakt med mange av vennene fra året i Molde. Flere av dem nesten ukentlig.

- Venner jeg kom tett på i løpet av folkehøgskolen har nærmest blitt en integrert del av personligheten min. I tenårene er du fremdeles formbar, derfor blir også vennskapene så sterke. På folkehøgskolen bor man tett, og deler store opplevelser. De aller fleste oppdager noe som får betydning for veien videre, enten det er en kjæreste, karrierevalg eller synet på deg selv. Det er klart det spiller en rolle hvem du deler dette med, sier hun.

Arbeidet med den nye romanen har også vekket til live mange glemte historier fra folkehøgskoleåret. Minnebok og bilder fikk frem alt det som lå mellom linjene. Intriger, krangler og ubehagelige situasjoner.

- Det er rart hvordan det bare er de gode minnene som sitter igjen, de man har valgt å huske. For et folkehøgskoleår får frem *hele* følelsesregisteret. Det er ikke alle opplevelser som er like gode, noe er også tøft. Helheten gir deg likevel både erfaring og ballast du vil ha nytte av senere i livet.

- Jeg ville aldri vært foruten hele folkehøgskoleopplevelsen!

AVGJØRENDE LIVSVALG

Egne erfaringer er naturligvis også en del av romanen, selv om Nisja understreker at venninnehistoriene i fortellingen ikke er hennes. Hovedpersonen slites mellom å slå seg til ro med at «ting har blitt som de har blitt», eller undersøke hvilke muligheter som ligger i «hva hvis...». Selv visste Nisja tidlig hvilken vei hun helst

ville gå. Likevel reiste hun fra folkehøgskolen til lærerutdanning i Nord-Trøndelag, nokså motvillig. Etter tre år hoppet hun av.

- Jeg visste hele tiden at valget var feil. Året på folkehøgskolen hadde forsterket egne kreative interesser. Nå lå jeg innelåst på hybelen min, gråt og leste bøker. Det gikk ikke lenger, sier hun.

Nisja reiste hjem og startet videregående på nytt. Etter fullført fagbrev som kokk og arbeidsår i restaurantbransjen, flytter hun sørover til jobb på Blaafarveværket. I dag er hun avdelingsleder for kunstutstillingene her. Travle sommermånedene og roligere vintre er perfekt kombinasjon for en forfatter.

- Det er ikke alltid så fornuftig å velge fornuftig. Jeg fikk mye mer ut av folkehøgskolen enn av årene på lærerskolen, sier Nisja.

Som avdelingsleder for 24 sommeransatte møter hun stadig nye studenter, og havner raskt i en rådgiverrolle. Hennes tips er alltid: kjenn etter hva *du* vil. Det er ikke nødvendigvis alltid det første man gjør i en valgsituasjon.

STOR GRAD AV GJENKJENNELSE

På lanseringsturné for den nye boka har Nisja hørt mange folkehøgskolefortellinger fra ivrige lesere. De har alle noe til felles, og kjenner seg igjen i mye av det hun skriver.

- På arrangementene vi har hatt har det nærmest blitt noe hemmeligklubb-aktig over det hele. De som ikke har gått på folkehøgskole blir litt utenfor, og forstår ikke helt hva vi andre deler, sier hun.

Å fremkalle den følelsen har også vært noe av hensikten med romanen. Navnet på folkehøgskolen er oppdiktet, slik at flere kan knytte historien til egne opplevelser. Selv om en del av handlingen foregår på 60-tallet, mener Nisja at miljøet på en folkehøgskole er ganske universelt.

- Det som ikke endrer seg over tid er at vi er mennesker. Mange av de mellommenneskelige opplevelsene er derfor akkurat de samme da som nå, sier hun.

Selv har hun tatt opp igjen kontakten med noen medelever fra Molde folkehøgskole underveis i skriveprosessen. Det forundrer henne hvor godt de tilsynelatende kjenner hverandre, selv om det har vært år uten kontakt. Hun tror det handler om at mye av personligheten ble formet i løpet av ni intensive måneder.

- På turnéen min har jeg utfordret alle tilhørere om å bli med på et sosialt eksperiment. Vi har alle en venninne eller venn som vi ofte tenker på at vi skulle tatt opp igjen kontakten med, sendt en melding eller tatt en telefon. Ofte lander vi på at vi synes den andre skal ta det første skrittet, eller at vi gjør det en annen dag det passer bedre. Hva hvis vi alle sender den meldingen i dag. Har du noe å tape på det? Vi må ikke alltid vente på noen andres initiativ. Hvem vet hva vi ellers går glipp av...

«JEG FIKK MYE

MER UT AV

FOLKEHØGSKOLEN

ENN AV ÅRENE PÅ

LÆRERSKOLEN»

Mer enn ord

Foto: **Ingrid Gamlem**

Fotografiet gir oss muligheten til å dvele lenge ved et fremmed ansikt vi ellers kanskje bare ville ha streift med blikket. Og flyktige øyeblikk blir til tid vi kan være i for å kjenne litt ekstra etter.

Peder Pedersen,
fotolærer Lofoten folkehøgskole

REFORMPEDAGOGIKK

Av Sigurd Ohrem

Reformpedagogikkens glanstid i Norge var fra 1920–1940, men også i tiden rett etter andre verdenskrig, for siden delvis å overvintre i folkehøyskolen. Mange av våre verdier og måten å drive skole og undervisning på er direkte eller indirekte inspirert av reformpedagogikken. Ikke minst gjelder dette for det sosialpedagogiske arbeidet, men også for den dialogiske tilnærmingen, vektlegging av lystbetonte undervisningsformer, frie fagvalg osv. I denne artikkelen vil jeg presentere noen viktige forbindelseslinjer, internasjonale, faglige inspirasjonskilder og noen fyrtårn som har betydd mye for at reformpedagogikken stadig er et fenomen å regne med i den pedagogiske debatten.

SKOLEVERKET I KRISE

Sentralt i en sosialpedagogisk tilnærming står tradisjonelt oppdragelse og læring i et samfunnsmessig perspektiv. Å gi mennesker nye erfaringer og opplevelser gjennom tilrettelagte og/eller forutsigbare situasjoner er et forandringsarbeid som foregår ved at det etableres gode emosjonelle relasjoner, slik at relasjonskompetanse også er svært viktig å ha med seg. I en sosiokulturelt reflektert pedagogikk kobles denne tilretteleggingen til barn og ungdoms egen kultur, med henblikk på å fange opp strømninger i ungdomskulturen. Slike perspektiver blir i folkehøyskolepedagogikken kombinert med reformpedagogikkens program om fagvalg og -orientering ut fra av den enkeltes naturlige interesser, interesse som hovedmotivasjon, og allsidighet i fagopplegg. Når det legges til rette for en åpen undervisning hvor individuelle forskjeller ses på som en ressurs, i en helhetsorientert og emnebasert undervisning, med læreren som veileder og betoning av skolens rolle i nærmiljø og samfunn, er vi svært nære dagens folkehøyskole. (Se Hanserud 2011, i Ohrem/Haddal, *Med livet som pensum*).

En kan også betrakte reformpedagogikken og dens hovedtrekk for å finne ut hva som kan bli et utvidet innhold i det sosialpedagogisk arbeidet, og hva som bør være de mest anvendte virkemidlene. Sett litt lenger utenfra, kan en videre skjønne at reformpedagogikkens inntog tok utgangspunkt i en kritikk av den tradisjonelle skolen og et sterkt ønske om radikale utdannelsesreformer. Slik er det også i dag, når reformpedagogiske tanker igjen gjør sitt inntog i skoledebatten, er det samtidig med at tenkningen i store deler av skoleverket er i en slags eksistensiell krise.

Reformpedagogikk, ulike pedagogiske reformbevegelser på 1900-tallet som er karakterisert ved en sterkt kritisk holdning til den tradisjonelle skolens mål og metoder («kunnskapsskolen») og en sterk tro på barnets utviklingsmuligheter og skapende evner. Eleven i sentrum. Sentralt står også oppfatningen av at eleven og elevens eget arbeid bør tillegges større vekt enn læreren og lærestoffet. Reformpedagogikk omfatter bl.a. aktivitets-, arbeidsskole- og kunstpedagogikk. (Store norske, snl.no)

ELEVMEDEVIRKNING

Reformpedagogikken kjennetegnes av fagintegrening, stor grad av elevmedvirkning og dynamisk vekselvirkning mellom praktisk-estetiske fag og de teoretiske fagene, sier Willy Aagre i en tidligere artikkel om reformpedagogen Anna Sethne (se nr 3 2016 på frilyntfolkehøgskole.no).

Selv kalte Sethne det «nyskolen», en mer demokratisk skole der pugging og kateterundervisning ble utfordret av tanker om læringslyst og barns skapende krefter. Sethne la stor vekt på å bruke elevenes egne interesser som en avgjørende pedagogiske drivkraft. Barna skulle erfare og finne ut av ting med armer, bein og hode – simpelthen «learning by doing», forteller Aagre videre, og vi kjenner oss godt igjen.

«Sethne la stor vekt på å bruke elevenes egne interesser som en avgjørende pedagogiske drivkraft»

Aagre viser i sin bok om Anna Sethne (2016) hvordan hennes tanker om undervisning og skoleutvikling var inspirert av blant andre den italienske legen og pedagogen Maria Montessori. Sethne var også opptatt av amerikansk reformpedagogikk, slik den ble utformet av John Dewey.

Selv møtte jeg reformpedagogikken allerede på gymnasets gjennom Nils Christies *Hvis skolen ikke fantes* fra 1968, og, ikke minst, A.S. Neils fortellinger om Summerhill. Sentralt hos Neill sto hans begrep om individuell myndighet og selvstyring (self-governance).

Nils Christie. Foto: Ørn E. Borgen / Aftenposten- Scanpix

Dette var igjen grunnlaget for hans skoletenkning, Neill så på myndig medborgerskap som den viktigste ressursen i den moderne livsverdenen, og på allmøtet som mer verdifullt enn noen pensumbok. Så stor ble interessen at jeg etter hvert skrev særopp-gave om det. Og interessen har ikke avtatt, selv om folkehøyskolen aldri helt har klart å leve opp til disse skyhøye forventningene.

TØRRPINNAKTIGE SKOLEMESTERMETODE

Den gang var det den ørkesløse, selvopplevde gymnasundervisningen som utløste det hele; det måtte vel finnes andre, mer motiverende måter å legge fram undervisningsstoff på enn denne tørrpinnaktige og puggstimulerende skolemestermetoden? For ikke å si innlæringen av kryptiske salmevers og enerverende blokkfløytespill eller linjegymnastikk? Kun én gymnasleder var annerledes, Ivar Østgård kunne framstille både norspensum

og kongehistorie som om det virkelig skjulte seg noen hemmeligheter der. Han fikk for øvrig full kreditt for dette også av forfatter Dag Solstad, vi gikk på samme skole, og hadde i hvert fall én lærer felles.

Skolekritikk og kamp for alternative undervisnings- og organisasjonsformer var sentrale hos mine første pedagogiske helter, men hva annet kjennetegner reformpedagogikken?

Samtale og drøfting er i denne forbindelse svært viktig. Dialogbaserte metoder, som jeg jobber mye med i dag, har røtter i reformpedagogisk tankegang som, naturlig nok, favoriserer kritisk, problemorientert undervisning. Den samtalebaserte pedagogikken knytter også an til en møtepedagogikk. Innen dialogpedagogikken kan livet og refleksjonen bare utfolde seg gjennom et møte med andre. Den grunnleggende måten å forholde oss til den *Andre* på er i et «Jeg – du» – forhold hvor vi er prinsipielt like-

verdige, og dette er videre en forutsetning for at danning skal kunne finne sted. Et «jeg – det» – forhold hvor forholdet er skjevt, eller et subjekt – objekt forhold gir ikke like gode betingelser for undervisning som et «jeg – du» forhold. Dette har mye tilfelles med Grundtvig sine tanker om vekselvirkning. (Servan)

Møtepedagogikk vil legge til rette for å skape situasjoner for personlig opplevelse og vekst. Møtet rammer oss i det innerste som eksistensiell berøring. Dette viser at også eksistensiell tenkning er svært relevant for reformpedagogikken.

Læringsmiljøet på folkehøgskolen er annerledes enn i den offentlige skolen. Det er her folkehøgskolen har sin styrke. Utradisjonelle aktiviteter, frihet, samvær med mennesker, muligheter til å prøve seg og til å «erfare på kroppen» legger til rette for at ny kunnskap kan få innpass. (Servan).

FRIGJØRENDE PEDAGOGIKK

Paolo Freire og hans kritiske pedagogikk har mange fellestrekk med Grundtvig. Det er i tråd med en frigjørende pedagogikk der målet for skole og undervisning er å gjøre det mulig for ethvert menneske å bli subjekt, bygge opp sin personlighet, å forandre verden, etablere rike forhold til andre mennesker og skape sin egen kultur og historie – en frigjøringsprosess. Målet er da å gjøre elevene sosialt og politisk bevisste. Rettferdighet, likhet, demokrati og menneskets frihet er begreper som denne pedagogikken er opptatt av og har som mål. Frihet kommer om man har en adekvat forståelse av sin egen situasjon. (Servan)

Betyr alt dette at folkehøgskolene er den rette (og eneste) arenaen for reformpedagogikken? Neppe, og knapt nok? Mine gymnasdagers entusiasme for denne radikale pedagogikken overgikk nok det meste av hva jeg i dag ville si kjennetegner norsk folkehøgskole. Til det var opprørsviljen for stor, og viljen til handling for kompromissløs. I tillegg opplevde jeg deler av reformpedagogikken som mer politisk. Neills begeistring for allmøtet som grunnlag for skoledemokratiet og menneskesyn rommer mye av dette, men finnes også i Freires arbeider, som egentlig var en frigjørings-teolog, og hvor det vesentlige i at hans undervisningsmetoder var basert på møtet mellom lærer og elev som dialog. Når læreren klarer å organisere en virkelig dialog med elevene, oppnår hun at passiviserte eller undertrykte mennesker utvikler selvtillit og blir mer kritiske og aktive. Om dette skjer i dagens folkehøgskole, og i hvilken grad, skal jeg la være åpent. Men at det i hvert fall kan sies å være et ideal, vil mange være enige om. Dessuten er parallellene til Grundtvigs folkelige opplysningsprosjekt mange og verdifulle, selv om den politiske og samfunnsmessige siden av dette frigjøringsprosjektet er noe nedtonet i disse neo-liberalistiske tider.

Sigurd Ohrem, filosof og folkehøgskolelærer

Anna Sethne

TEGNESERIE OG ILLUSTRASJON

BUSKERUD FOLKEHØGSKOLE

Av lærer: Johann Grimstvedt

VI ER ALLE GALE HER

Da jeg startet som lærer for litt over tre år siden, så var jeg opp-tatt av at det jeg lærte vekk skulle ha praktisk nytte, enten det var tegneteknisk eller sosialpedagogisk. Da jeg først ble ansatt som vikar, hadde jeg svært lite kunnskap om hva folkehøgskolen var, bortsett fra den ene gangen jeg besøkte en venn på Danvik, på hjemreisehelg fra militæret. Det kan hende kullene varierer veldig, men i 2003 hadde Danvik masse raringer i internatbygget. Det var kanskje ikke noen overraskelse at klassen jeg overtok som vikar, også var full av gøyale og originale borgere. Det har vært et gjennomgående tema frem til i dag, knapt en uke etter at årets kull ble sluppet ut i naturen igjen, og har forsvunnet tilbake til dit de kom fra. Oppstarten av en ny klasse vil derfor alltid ligne litt på te-selskapet fra Alice i eventyrland, hvor spillereglene blir litt til etterhvert.

«Oppstarten av en ny klasse vil derfor alltid ligne litt på te-selskapet fra Alice i eventyrland, hvor spillereglene blir til etter hvert»

HVA GJØR VI?

Å utvikle seg innenfor kreative yrker er et evig kretsløp av å tilegne seg kunnskap, og å bruke den i praksis. Vi har gjort alt fra å designe og bestille spillkort til å tegne karikaturer av foreldre *live* på skolens desemberfestival. Det handler om å utfordre seg selv, men også å ha det gøy i prosessen. For meg er en viktig del av dannelsen knyttet opp mot egenskapene man behøver for å leve av hobbyen sin og bli en proff utøver. Man skal balansere ydmykhet og initiativ, samt være hardtarbeidende og god på kommunikasjon. Det er et fåtall av de som går ut av en kreativ utdanning som faktisk ender opp med å jobbe med håndverket sitt, men holdningene og disiplinen er alltid noe man får bruk for.

UTFORDRINGEN

Min utfordring som lærer, er å være fleksibel nok til å kunne gi et godt tilbud, uavhengig av ambisjonsnivået til elevene.

Det sies at man trenger 10.000 timer for å mestre et håndverk, så man kommer aldri helt i mål på ett år, faglig sett. Det man derimot kan gjøre, er å gi elevene verktøyene de trenger for å analysere eget arbeid, og forbedre seg selv. Man kan lære dem å jobbe sammen med andre, og at det ikke trenger å være kjedelig og formelt å være voksen.

Foto: Øyvind Krabberød

JOHANN GRIMSTVEDT

Lærer Tegneserier

Johann er utdannet innen multimediasdesign og teknologi ved universitetet i Agder og har jobbet de siste fem årene som illustratør, med oppdrag for blant annet Cappelen Damm akademiske, Buskerud fylkeskommune og Dine penger. Han har hatt tegneseriestriper i Dagbladet og er med i redaksjonen på undergrunnsforlaget Überpress.

Johann er født i 1984 og bor på Fiskum

Epost: tegnaserier@buskerud.fhs.no

Min plan for året er alltid å gi elevene momentum, som de kan ta videre når året er ferdig. Sådanne kan de kollideres med voksenlivet og alle dets utfordringer. Men de kan kollideres med selvskikkerhet.

STARTEN AV SKOLEÅRET

Jeg er en stor tilhenger av førsteinntrykk, og tror det man gjør de to første ukene på skolen er førende for hva som skjer etterpå. At man kan påvirke klassens personlighet, og danne en slags felles identitet. For å få elevene inn i den riktige ånden starter jeg rett på, med tegning og oppgaver fra dag 1. Oppgavene de får er designet for å sosialisere og å gjøre elevene trygge på at alle kan tegne bedre enn de tror.

Tilnærmet lik 100 prosent av elevene jeg får, skriver i søknaden at de vil bli bedre på å tegne, derfor er det bra å innfri noen av de forventningene så fort som mulig. Gjennom de stressende første ukene er det fint å vite at man er på riktig plass.

Det skaper god stemning å dekke klasseromsveggene med bilder klassen har laget. På den måten gjør de rommet til sitt eget, og danner et slags eierskap til sine omgivelser.

PLANLEGGING AV OPPLÉGG

Jeg gjør det til en vane å teste ut en håndfull nye opplegg hvert år, og har en variert liste over workshops jeg gir klassen. Jeg tilpasser opplegget basert på hva klassen vil, og hvilken personlighet klassen har som helhet. Dersom elevene ønsker opplegg i noe jeg kan, så lager jeg det. Er det noe jeg ikke kan, så lærer jeg det. På den måten er man i en situasjon hvor man selv blir utfordret også. Om det kvalifiserer som levende vekselvirkning er usikkert, men det gjør i hvert fall året mer spennende og demokratisk.

Normalt tempo er å ha workshops på to uker, halv uke og én dag om hverandre. Det hender man har pausedager for å lese tegneserier og fagbøker, slik at man får litt faglig påfyll i sitt eget tempo. På slike dager skriver vi en liten tekst hvor vi vurderer det vi leste, og henger det opp som en liten utstilling. Slik kan kanskje andre på skolen bli introdusert til en tegneserie de ikke normalt ville lest.

I mitt hode er det hovedsakelig to gode utgangspunkt for å lage en workshop.

- 1: Man starter med hvilket utbytte man vil eleven skal få, og jobber seg bakover fra det punktet.
- 2: Man bygger et opplegg rundt noe man synes er kult eller interessant, og tror vil fenge elevene. Fengede elever jobber som regel bra.

BYTT RARINGER

Jeg liker å ha så mange samarbeidsprosjekt med andre skoler eller klasser, som jeg kan få til, og har allerede byttet klasse med Ring-erike en gang (Kunstlinjen v/Tove Hirth). Det kan hende at jeg bytter klasse med hip-hop danselærer Monica på Follo til høsten.

Illustrasjonselever har en unik evne til å sitte og samle støv, hvis man ikke passer på. Tanken er at de sannsynligvis har godt av å danse spindelvevet av seg. Kanskje jeg legger opp til å tegne street art på Follo? Vi får se, mulighetene er mange.

Det er mye gratis kompetanse i folkehøgskolen, så jeg anbefaler alle å finne en kollega å bytte elever med. Det er helt topp, og vi har godt av å utfordre oss selv, ellers er det vi som samler støv. Hvis opplegget havarerer og er en stor fiasko kan man uansett skylde på andre enn seg selv.

«Å ha et fellesskap med likesinnede får veldig mange til å blomstre og komme ut av skillet sitt»

FAG SOM SOSIALPEDAGOGISK PLATTFORM

Tegneserie og illustrasjon kan være to ganske isolerende kunstformer, og man får ofte elever fra distriktene hvor det er lengre mellom utøvere. Dette er et gjennomgående tema for mange kreative retninger, og litt av grunnen til at folkehøgskolen er så viktig. Å ha et fellesskap med likesinnede får veldig mange til å blomstre og komme ut av skillet sitt.

Noen av vår skoles kjerneverdier er frihet og faglig styrke. For meg betyr det at man må ha plass til alle, uavhengig av nivå. Samtidig skal man gi riktig veiledning for de som søker en profesjonell fremtid i faget sitt. Gitt at bortimot hele staben vår er fagnerder på et eller annet vis, så er det noe vi har blitt svært dyktige på. Når det er skaperglede i alle ledd, så synes det på revyer og utstillinger på skolen, og da er det veldig hyggelig å være lærer.

INGER TURID'S OPPLEVELSE I PRAHAAAA

NOEN DAGER FØR, DA
JEG HADDE RESERVERT
VASKEMASKINER 13:30

DAG 1
SØNDAG
FLYPLASSEN

LANDSMØTET PÅ SKOBN FOLKEHØGSKOLE

På landsmøtet: Øyvind Krabberød

Folkehøgskoleforbundet (FHF) avholdt sitt landsmøte på Skogn folkehøgskole i Levanger 27. til 29. mai. Det var 27 deltakende skoler - med forbundsstyret var det 53 stemmeberettigede. Overskriften for møtet var Folkehøgskolen i front for det grønne skiftet, og dette ble også livlig debattert disse dagene.

Øyvind Brandt, leder i FHF gjennom åtte år, takket for seg (se hans landsmøtetale og intervju med han i magasinet). Valgnemdas leder, Tore Haltli, understreket at de ikke hadde sett etter en kopi av Øyvind Brandt, men hadde spesielt søkt etter en som kunne representere alle yrkesgruppene i folkehøgskolen. Landsmøtet valgte, etter litt dramatikk og benkeforslag, rektor ved Toten folkehøgskole, Live Hokstad (46), til ny leder i Folkehøgskoleforbundet, og fulgte dermed valgnemdas innstilling. Det kom benkeforslag på Jon Krognæs, rektor ved Toneheim folkehøgskole, men han trakk sitt kandidatur på oppløpssiden.

Alle valgnemdas foreslåtte navn til forbundsstyret og ulike utvalg ble vedtatt ved akklamasjon. Ingjerd de Graff og Jan Martin Medhaug gikk ut av styret, mens lærer Marianne Amundsen (styremedlem) fra Agder folkehøgskole, Einar Opsvik (2. vara) fra Møre folkehøgskole og Kristin Bjørke (3. vara) fra Sund fhs ble valgt inn. Vararepresentantene deltar også på styremøtene.

VIKTIG Å HA REKTORENE MED

Da saken om å endre vedtektene slik at rektorene kan danne sitt eget «lokallag» og være der for rektorene - ble det en frisk debatt. Rektor ved Fana folkehøgskole, Tore Haltli, gikk sterkt imot forslaget som han mente ville gi rektorene en altfor sterk stemme - at dette var udemokratisk. Han mente gjennomslag må skje gjennom argumenter og ikke tittel. Øyvind Brandt forsvarte forslaget fra forbundsstyret. - Det er superviktig at rektorene er med, det er stadig vanskeligere å rekruttere rektorene. Jeg er redd for en utvikling med stadig færre rektorer med i forbundet, sa Brandt.

- Vi er bare litt over halvparten av skolene representert her, mange har sagt at de vil melde seg inn i laget om de får en slik plattform - vi er tjent med det, sa Morten Eikenes. Kristian Lund Silseth støttet også forslaget. - Rektorene er viktige å ha med, de har et særskilt ansvar for å forvalte folkehøgskole-idéen, sa Silseth.

En vedtektsendring krever 2/3 flertall. 37 stemte for og 13 mot, det holdt akkurat for vedtektsendring. Det betyr at rektorutvalget legges ned og at rektorene nå stiller med sitt eget «lokallag».

Live Hokstad tar over stafettstaven etter Øyvind Brandt som leder av Folkehøgskoleforbundet.

UTTALELSE FRA LANDSMØTET

FOLKEHØGSKOLENES UTSTRAKTE REISEVIRKSOMHET OG KLIMAAVTRYKK

Landsmøtet vedtar følgende uttalelse til folkehøgskolene: Sett i lys av dagens og fremtidens utfordringer innen verdens klimasituasjon, bør folkehøgskolene være seg sitt ansvar bevisst i sin reisevirksomhet og aktivt søke å innfri målene i følgende visjon: *Vi har et mål om at reiser som er en del av skolens dannelses- og opplæringsarbeid, innen 2025, gjennomføres på en klimavennlig måte. Dette gjelder også reiser til og fra skolen der dette er praktisk mulig med tanke på geografisk beliggenhet.*

Følgende nedtrappingsplan foreslås:

- Skoleåret 2021/22 er målet at ingen folkehøgskoler skal ha reisemål i linjenavnet.
- Skoleåret 2022/23 er målet at ingen elever i folkehøgskolene skal ha mer enn en studietur med fly som transportmiddel.

3 PÅ LANDS- MØTET

- 1 Landsmøte nummer?
- 2 Hvorfor på landsmøte?
- 3 Viktigste oppgave for Folkehøgskoleforbundet og styret fremover?

MONICA EILEEN JOHNSEN,
FOLLO FOLKEHØGSKOLE

1. Mitt første landsmøte.
2. Viktig å engasjere seg, jeg var nysgjerrig på hvordan dette var å delta på. Ønske om å bidra positivt.
3. Å støtte opp om utvikling på folkehøgskolene. MÅ arbeide for og bidra til økt bevissthet om bærekraft på skolene.

PER KJELLAND,
ELVERUM FOLKEHØGSKOLE

1. Landsmøte nummer fire.
2. Dette er Folkehøgskoleforbundets høyeste organ. Her redes veien for framtiden, og kolleger møtes for å drøfte saker og dele av sine folkehøgskoleerfaringer.
3. Jobbe for en tydelig profil med tanke på det grønne skiftet. Utgjøre en forskjell fra andre aktører som ikke handler.

TOVE ERTÅS,
NAMDALE FOLKEHØGSKOLE

1. Dette er mitt første landsmøte.
2. Det har vært liten aktivitet på vår skole den siste tiden, så jeg ville se om dette var noen for meg.
3. Viktigste oppgaver: fagforeningssaker, bærekraft, andreårselever/stipendiater, ppu/praktisk pedagogisk utdanning for folkehøgskole.

MILJØDEBATT: _____ «DET GÅR TIL HELVETE OM IKKE FOLKEHØGSKOLENE GJØR NOE»

Per Kjelland og lokallaget ved Elverum folkehøgskole fikk landsmøtet med seg på en uttalelse- å pushe skolene til å redusere reiseaktiviteten.

Dette var spissformuleringen til Ingvar Øydvin, hvor han støttet en framlagt uttalelse fra lokallaget ved Elverum folkehøgskole. Med Per Kjelland i spissen la de fra et forslag til uttalelse fra landsmøtet. Det ble etterfulgt av et friskt ordskifte hvor det var klart at dette var i meste laget for mange i forsamlingen.

Øydvin støttet forslaget som han mente var konkret og nært. Lars Waade forsvarte studieturene, men understrekte at det måtte være turer som var kulturelt og sosialt forankret - og ikke en tur en kunne kjøpe «uka etter». Han argumenterte også for at perspektivet måtte være videre enn bare flyreisene. – Miljø må også handle om forbruk, og la til at mat til kjæledyr står for like mye utslipp som flyreisene.

Astrid Moen så mye bra i forslaget, men innså at dette ikke ville bli vedtatt. – Flyreiser er ikke bare viktig for klimaet, men også for folkehøgskolens omdømme. Tore Haltli understreket at vi ikke vi ikke kunne ta et oppgjør med vekstøkonomien uten at det ble satt inn tiltak for å redusere reisingen i folkehøgskolen.

Det var et stort engasjement med mange på talerstolen. Forslaget fra Elverum ble justert, og nytt forslag ble lagt fram den siste dagen av landsmøtet. Det var et noe nedstrippet forslag med følgende hovedmål:

Skoleåret 2021/22 er målet at ingen folkehøgskoler skal ha reise-mål i linjenavnet.

Skoleåret 2022/23 er målet at ingen elever i folkehøgskolene skal ha mer enn én studietur med fly som transportmiddel.

Dette framlagte forslaget fikk enstemmig tilslutning fra forsamlingen.

Jon Krognest var svært skuffet over det endelig utkastet som han mente ikke var å være i front for det grønne skiftet. – Jeg ville gjerne hatt noe som setter større krav til oss. Det er ikke så farlig å ha noen som puster oss i nakken – jeg ville gjerne hatt litt mer trykk, sa Krognest.

Det var også en frisk debatt rundt miljøspørsmål - da styrets framlegg til strategiske mål for arbeidet med økt bærekraft, Folkehøgskolene i front for det grønne skiftet (2030). Det ble en svært fragmentert debatt. Mange var på talerstolen, men ingen konkrete forslag til endringer i teksten ble framlagt. Styrets framlegg ble så enstemmig vedtatt.

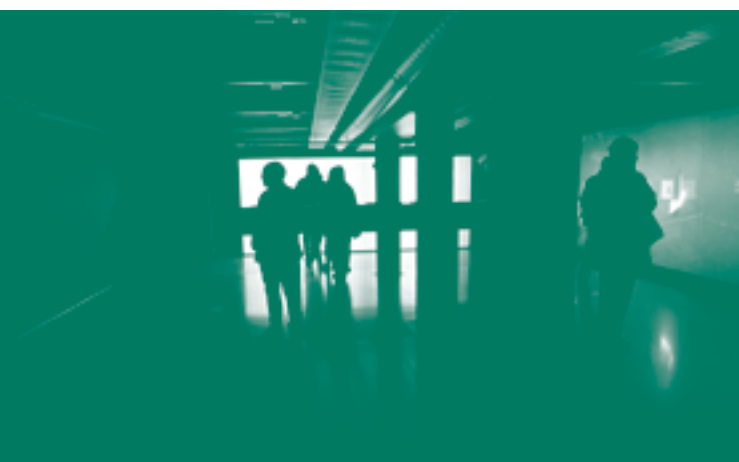
Skogn folkehøgskole i Levanger kommune var godt vertskap for landsmøtet i Folkehøgskoleforbundet.

Ingvar Øydvin, Fosen fhs og forbundsstyret, la fram forslag fra styret til strategiske mål for arbeidet med økt bærekraft.

Festmiddag. Dorte Birch daglig leder i IF og Ketil Foss rektor ved Pasvik folkehøgskole.

Besøk på Falstadsenteret – museum, krigsminneste og senter for fred og menneskerettigheter.

Generalsekretær Angelina Christiansen (t.v.) og Haldis Brubæk – rektor Romerike folkehøgskole.

Proft opplegg!

Stort engasjement på Speakers Corner. Her en noe bekymret rektor på Nordmøre folkehøgskole – Kristian Lund Silseth.

Ordfører Robert Svarva (Ap) i Levanger kommune hilste landsmøtet velkommen.

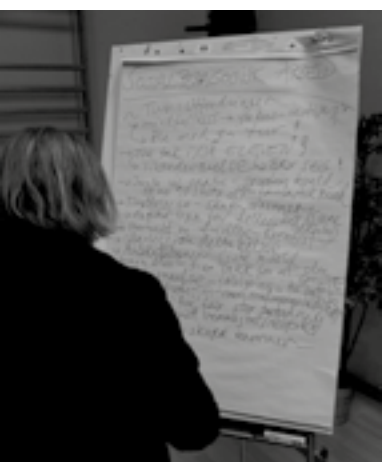
Møteledere. Monicha Jakobsen, Harstad fhs og Kristian Lund Silseth, Nordmøre fhs loste valget vel i havn.

Landsmøtet hadde sosialpedagogisk arbeid i folkehøgskolen på sakskartet. Her samtales det i grupper etter filosofisk praksis/sokratisk dialog-metodikk.

Herlige kanelsnurrer serveres i pausen. Internat- og kjøkkenleder Arnhild Berg og kokk Olav Sletvold.

Tema – sosialpedagogisk arbeid i folkehøgskolen. Ledet av Sigurd Ohrem og Michael Weiss.

Kveiktaler – danske Lene Rachel Andersen om «The Nordic Secret».

Fantastisk god mat serveres på Skogn. Kokken Randi Bjørås fronter maten og krydrer det hele med gode historier.

Harry Gene show med Skogn-lærer Gene Edgerton. Avtroppende leder i FHF er med på notene.

Det stemmes.

FOLKEHØGSKOLEN I FRONT FOR DET GRØNNE SKIFTET

Forbundsleder Øyvind Brandts tale til landsmøtet 2019 (forkortet versjon)

KJÆRE LANDSMØTE!

Helt til i fjor var jeg student. Ikke bare ment som metafor, som sånn generelt i livet. Men faktisk og formelt. Jeg var altså også student! De seneste år ved USN (Universitetet i Sørøst-Norge), hvor jeg deltok i første kull av folkehøgskolens lederutdanning. I dag er det ikke noe spesielt ved det. Mange lesere og dere her i denne salen er også der, at du beriker ditt liv og utvikler din kompetanse ved å være student så å si hele livet. Samfunnet er blitt slik, at det både er mulig, og ofte oppleves som helt nødvendig hele tiden å utvikle sin horisont og kompetanse.

Det er imidlertid ikke slik at vi kommer tomme eller nøytrale til for eksempel et studium, og «bare» lar oss fylle på som et tomt kar! Det er mitt visittkort fra folkehøgskolen et tydelig uttrykk for, som også landsmøtet i Folkehøgskoleforbundet er det. At vi har et anliggende, basert på erfaringer fra våre egne liv. Et anliggende – en skoleidé – basert på en oppfattelse av hva et menneske er og i hvilken retning samfunnet derfor bør utvikle seg.

42 år er gått siden jeg trådte inn i folkehøgskolen – den gangen som elev ved linja *Natur og samfunn* (NASA!) ved Skiringssal folkehøgskole i Sandefjord. Åtte år har gått siden landsmøtet på Ringebu hvor jeg for første gang velges som leder av forbundet. Jeg står derfor her for fjerde og siste gang for å holde lederens tale om «rikets» tilstand – som for øvrig kort kan oppsummeres som god – for øyeblikket – i hvert fall når det gjelder antall elever og skoler, og økonomi.

10 UTFORDRINGER

Etter et langt og lykkelig, utviklende, utfordrende og meningsfullt liv i folkehøgskolen – hvorav blant annet 7 år som lærer ved 2 folkehøgskoler, 11 år som daglig leder av IF (Informasjonskontoret for folkehøgskolen), forelder til 2, snart 3 folkehøgskoleelever, 3 år som rektor på Nestor, og nå 8 år som leder av Folkehøgskoleforbundet og leder og nestleder av Folkehøgskolerådet – har jeg lyst til å oppsummere status – sett fra min posisjon – i form av 10, her kort formulerte utfordringer for å styrke frilynt folkehøgskole i de kommende år:

1) Danne for en bærekraftig verden

Noe er grunnleggende og uforanderlig i folkehøgskolen. Som for eksempel den helt sentrale selvpålagte ambisjonen om å danne unge mennesker til myndige borgere i et demokratisk samfunn. Men hva dette så innebærer endrer seg med tiden. Vi har beveget oss fra å danne unge bondegutter til nasjonsbygging, til nå å danne verdensborgere som skal virke for og i en bære- og værekraftig kompleks og foranderlig fremtid. All menneskelig virksomhet må være bæredyktig. Det er den absolutte og grunnleggende utfordringen, og samtidig muligheten, vi alle står i. Derav tittelen på landsmøtet og tema i flere saker, blant annet styrets forslag til strategi for hvordan vi kan bidra til å bringe folkehøgskolen i front for det grønne skiftet.

2) Holde idégrunnlaget høyt

Det er en grunn til at vi er her som folkehøgskoler. Smuldrer idégrunnlaget, forsvinner folkehøgskolen. Idégrunnlaget må derfor holdes høyt i bevisstheten og stadig videreutvikles for å svare på tidens dominerende spørsmål. Les gjerne idéprogrammet hver kveld eller morgen. Dette skal for øvrig normalt revideres på neste landsmøte om to år.

3) Identifisere og videreutvikle det definerende ved folkehøgskolen

Vi må alltid snakke om hvordan vi innretter den myndiggjørende frie, likeverdige og erfaringsbaserte samtalen og det sosialpedagogiske anliggendet, uttrykt ved internatet – det normative samværet, om du vil. For denne utfordres fra mange kanter, ikke minst av det omkringliggende samfunn og den akselererende og altoppslukende digitale utviklingen. Skal vi spille en rolle her? Vi vender for øvrig senere i landsmøtet tilbake til hva som er godt og relevant sosial-pedagogisk arbeid i folkehøgskolen.

4) Snakk om praksis og hvordan denne henger sammen med idé-/verdigrunnlag

Lever vi på skolen som vi lærer? Bruker vi fag og opplegg til å reflektere og perspektivere livene våre? For tiden har forbundet et prosjekt med en håndfull skoler gående om dette. Men å være opptatt av «praksisbrua» er et vedvarende anliggende for alle skoler og ansatte, for å sikre at utviklingen av skolen vår beveger seg i villet og riktig retning.

A portrait of Øyvind Brandt, a middle-aged man with short grey hair, wearing a dark jacket over a light-colored shirt. The image is partially obscured by a teal overlay on the left side where the text is located.

«JEG MENER ALLE FOLKEHØGSKOLER HAR PLIKT OG MULIGHET TIL Å EKSPERIMENTERE – OG SAMTIDIG RETTEN TIL Å FEILE»

Foto: Øyvind Krabberud

5) Folkehøgskolene bør bli enda mer innovative

Helt fra folkehøgskolene så dagens lys i siste halvdel av 1800-tallet, har de bidratt med nyvinninger inn i samfunnet. Det er nok å nevne andelsbevegelser, idrettsforeninger, vindmøller, nye fag og målgrupper, og nå mentorordning for elever som ikke har gjennomført videregående opplæring, og kanskje den nye debattformen «Frirommet». Jeg mener alle folkehøgskoler har plikt og mulighet til å eksperimentere – og samtidig rett til å feile. Vi må tørre å heve ambisjonene, samtidig som vi søker og bygger nye nettverk for å lykkes.

6) Sett av tid til felles refleksjon

All erfaring viser at vellykkede utviklingsprosesser er avhengige av at man setter av tid til felles refleksjon – uansett hvor travel hverdagen oppleves. Tid til at vi sammen, lokalt, nasjonalt og internasjonalt, kan reflektere over hva vi holder på med, for å videreutvikle oss. På den måten kan vi spille en større rolle, både innad på skolen og ut i samfunnet. Så hev ambisjonene, få møter inn i kalenderen, og vi skal erfare at inspirasjonen og meningen øker med det vi holder på med.

7) Syng mer!

Sangen forener og forløser og har derfor fulgt folkehøgskolen i alle de år. Vi må satse på allsangen. Og hvis vi først har valgt å oppmuntre det, så gjør vi det ordentlig! Setter av ressurser til allsangen på skolen, og backer opp arbeidet med sangbok. Og kanskje inviterer dere andre inn på tunet for å synge, spise og snakke sammen.

8) Søke å organisere oss mer optimalt

Vi trenger å stå mere sammen for på en bedre og sterkere måte å møte de utfordringer vi som ansatte, skolene og skoleslaget vil oppleve pedagogisk og politisk fremover. Da kan vi mer slag-

kraftig arbeide ut fra en felles strategi i forhold til for eksempel ressurser til utviklingsarbeid, avtaleforhold og politisk påvirkning for folkehøgskolenes rammevilkår. Styret har derfor satt organisering på dagsorden på dette landsmøtet.

9) Spille en mer aktiv rolle i samfunnet

I den grad vi lykkes med punktene over, har vi noe å fare med, og dermed å bli mer synlige på i samfunnet. Derved styrkes muligheten for frilynt folkehøgskole å lykkes med innsatsen for flere unge, samtidig som skoleslagets legitimitet styrkes.

10) Og husk alltid glimt i øyet

For gjøres det med varme og inkluderende kjærlighet, er det kongeveien til hjerte, kropp og hjerne..

Jeg vet at i den daglige virksomheten gjøres et formidabelt arbeid av hver og en på skolene. Så akkurat som en dokumentarfilm er en redigert versjon av virkeligheten, virkeligheten sett gjennom et sinn, er disse ti utfordringene sett fra min posisjon, av meg, med min bakgrunn. Mange, eller hvert fall noen av dere, vil kunne ikke gjenkjenne til én eller flere om ikke alle disse. Andre ville betone andre forhold. Det skal blant annet landsmøtet her være et samlet uttrykk for.

Uansett er disse og eventuelle andre utfordringer, også muligheter! For håpet om, og troen på forandringens muligheter til det felles beste, er helt avgjørende – i vårt samvirke med elever og kolleger, som i forbundet!

Lykke til med de drøftinger vi skal ha og de valg som skal foretas. **Godt landsmøte!**

Øyvind Brandt,
Leder Folkehøgskoleforbundet

KOK- KENS

Foto: Eivind Høimyr

Ketil Larsen, kjøkkensjef ved Elverum folkehøgskole

Etter en prat med Ketil Larsen (53) får du rikelig med energi til å fullføre dagen med stil og takknemlighet. Energibunten jobber for tre.

En i staben på Elverum sier: «Ketil er en kokk elevene husker, for han er kontaktsøkende og alltid full av rare påfunn. Han har alltid en klovnese i lomma, og en Hannibal Lecter-maske for hånden. Hvis elevene på kjøkkentjeneste gjør en god jobb kan han finne på å lage fløtekarameller til de på sparket, eller noe annet hyggelig. Han er hardtarbeidende og positiv, og supplerer som regel med sort humor.»

Kjøkkensjefen, som kom til folkehøgskolen for åtte år siden, har bakgrunn fra blant annet Hotell Continental, Restaurant Annen Etage og diverse fisk-, vilt- og delikatesseforretninger. – Jeg gleder meg til å gå på jobb hver dag, det er flott å ha kontakt med de unge, men også mange utfordringer. Han innrømmer at det kan være et hardt kjøp, men trivselen han føler betyr alt. – Mange av elevene kommer og forteller meg ting, de har tillit til meg - og det er gjerne personlige ting som kommer opp, forteller Ketil.

Utrolig nok svinger Ketil seg på bare 15 kvadratmeter som han har til disposisjon for matlaging for 130 personer. Og nytt kjøk-

ken planlegges først i 2022, så det er bare å være optimist. Han lager stort sett all maten selv, med litt praktisk assistanse, men prøver å gjøre ting rasjonelt for ikke å måtte lage mange varianter. I sauser er det helst uten melk/laktosefritt og glutenfritt. Og vegetarmaten er stort sett også vegansk. De har et «flexiv-egetarisk» tilbud hvor de kan gi beskjed og velge vegetarisk fem dager i uken. Kokken foreller at 80 elever har vært innom dette tilbudet. Maten lages stort sett fra bunnen. Med et kostøre på 45 kroner ligger de svært lavt ved skolen, og det tas ingen ekstra betaling for vegetar, vegan, glutenfritt eller andre dietter! Varm og kald lunsj serveres hver, alltid med ferskt brød! Fisk serverer han to ganger i uka, og det er alltid fisk uten bein – og gjerne med en god saus. Det går mest i fiskegrateng, fish and chips, og lakseretter som tandorilaks i form.

De har i liten grad økologiske produkter, men høster og sylter og safter mye på høsten, sammen med elevene. Selvberging med frukt og bær. Det kjøpes også en del kjøtt lokalt som parteres på kjøkkenet. De tenker bærekraft og bruker lite langreist ris, og har i stor grad erstattet det med norske byggryn.

På fritida er Ketil utrolig glad i historie, som passer bra på Elverum folkehøgskole. Han saumfarer alle rom for gamle skatter – og finner stadig noe. Han er ivrig med metalldetektor og tråler åkrene etter kornhøsten i området for mynter, smykker og andre metallgjenstander. Noe han sier nærmest er som en meditasjon etter arbeidsdagen.

Øyvind Krabberød

OPPSKRIFT

UNGARSK GULASJ

Storfe kjøtt i terninger
Grovhakket løk
Hakket hvitløk
Poteter i terninger
Karve
Tomatpuré
Paprikapulver
Purreløk i strimler
Salt/pepper
Vann/kjøttbuljong
Salt/pepper

Kjøttet brunes i smør først
Løk/ hvitløk freses i smør for å få ut råsmaken
Tilsett tomatpuré og fres løken litt før kjøttet, paprikapulver, karve, purre, potet(rå) og vann til det dekker, smak til med buljongpulver, salt/ pepper. Kokes til kjøttet er mørt
Salt ikke for mye med en gang, men helt tilslutt. Husk at salt bare brukes for å fremheve smak
Jeg selv slumper med ingrediensene. Kjøtt beregner jeg ca 100-150 gr pr.pers
Dette er Ungarn sin nasjonalrett som visstnok ble laget av gjeterne på arbeid. Jeg mener å ha lest en gang at gulasj betyr gjeter.

Serveres gjerne med potetmos. Selv lager jeg mosen med melkefritt smør, laktosefri melk eller havremelk
Hvis jeg ønsker litt tykkelse på gulasjen jevner jeg med litt maizena.
Dermed blir retten melkefri og glutenfri

Jeg lager også en vegansk versjon. Da bytter jeg ut kjøttet med f.eks kidneybønner

Ketil Larsen

«PÅ FOLKEHØGSKOLEN
HAR JEG LÆRT VERDIEN
AV Å VÆRE SÅRBAR»

- ET SAMFUNN DER VI KAN SE TILBAKE PÅ HATSKE HOLDNINGER - OG KALLE DEM HISTORIE!

For to uker siden ble 50 mennesker massakrert i to moskeer i Christchurch, New Zealand. Jeg satt i musikkorienteringstimen på Manger Folkehøgskule og oppdaterte nyhetene, på rommet mitt lå det en koran. Timen skulle gå til forberedelser til studietur til Los Angeles, som nå nærmer seg med stormskritt. Istedenfor å hoppe rett inn i fagstoffet, valgte læreren vår å anerkjenne de grufulle terrorhandlingene som hadde funnet sted. Dagen etter fikk jeg en melding fra noen som hadde savnet at læreren tok et minutt av timen for å snakke om angrepet. Den samme dagen valgte jeg å skrive et leserinnlegg til landets største avis, om de følelsene som vekkes hos muslimer, når 50 mennesker med lik tro som dem blir drept.

Som barn bladde jeg engstelig gjennom religionsboka så fort vi fikk den på begynnelsen av året. Det knøt seg i brystet da jeg så at det sto "islam" på ukeplanen. Det var ikke fordi at barneskolepensumet skremte meg. Trosbekjennelsen hadde blitt hvisket i øret mitt som nyfødt, jeg var i moskeen hver lørdag og jeg resiterte surer fra koranen hvis jeg ble mørkeredd. Noe av ubehaget i religionstimene kan forklares med en barnslig frykt for å skille seg ut, men den dyptliggende angsten kunne ikke bare skyldes at jeg var en av få.

Jeg skammet meg fordi en samtale om halalkjøtt når som helst kunne bli til en samtale om al-Qaida. Jeg kunne ikke forklare motivasjonene bak handlingene til 1.8 milliarder mennesker. Likevel forsto jeg til tross for min unge alder, at noen mennesker ville ansvarliggjøre meg fordi jeg var muslim. Når jeg er i mitt humoristiske hjørne blir jeg nesten smigret over å bli tilegnet slike allvitende egenskaper. Nesten.

Det har gått flere år siden jeg var den engstelige jenta i RLE-timen, som det da het. Jeg går i dag på folkehøgskole, der jante-loven erstattes med *La lysten drive verket*. Manger folkehøgskule er en frilynt musikkfolkehøgskole lokalisert på Radøy. På denne

grønne øya i Nordhordland har jeg lært at jeg har noe å tilby. De syv siste månedene har jeg skrevet låter, stått på scener, debattert og fått en ny forståelse av menneskelige relasjoner. Det er ikke slik at jeg ikke turte å ytre meg før jeg kom hit. Som andregerasjonsinnvandrere og muslim har samfunnsdebatten ofte vært en personlig sak. Jeg har alltid rukket opp hånda, men også alltid tatt den ned igjen skjelvende.

På folkehøgskolen har jeg lært verdien av å være sårbar. For å nå ut til andre mennesker må man dele noe av seg selv. Da jeg kom hit turte jeg ikke å se på publikum mens jeg sang, sist gang jeg spilte smilte bassisten fordi jeg ikke kunne stå stille. Et varmere samfunn skapes ikke gjennom kynisme, men gjennom ærlighet og mot. Samfunnsforandring er et samarbeidsprosjekt mellom de som tør å mene og de som evner å lytte.

Da leserinnlegget mitt ble publisert fikk jeg støtte av medelever og ansatte. Det burde kanskje ikke overrasket meg, for hva er egentlig en folkehøgskole? Det er en institusjon som hyller skaperevne, selvstendighet og selvsikkerhet. Man blir ikke straffet for å våge og engasjere seg, men oppfordret til å se seg selv som en ressurs. Det er nettopp det som er det viktigste jeg kommer til å ta med meg fra folkehøgskoleåret. Uansett hvor forskjellige man er, og tro meg man møter mange unike mennesker på ni måneder, så har alle noe å komme med. Å se den iboende verdien i andre mennesker er elementært for det samfunnet jeg ønsker å leve i. Et samfunn der murene av fordommer som skiller mennesker fra hverandre rives ned. Et samfunn der en muslimsk barneskoleelev ikke må lese nyhetsartikler om hvorfor hun er en terrorist. Et samfunn der vi kan se tilbake på hatske holdninger og kalle dem historie.

Nor Sarira,
elev ved Manger folkehøgskule
(Opprinnelig tekst sto i Aftenposten SiD)

FOTOGRAFEN RICHARD AVEDON VISER OSS

BAKTEPPET FOR DAGENS AMERIKA

Den første omfattende presentasjonen av den amerikanske fotografen i Norge, vises på Hennie Onstad kunstsenter 14. juni – 8. september 2019.

Sommerens utstilling viser 54 av arbeidene til Avedon (1923–2004). Han er en av de største fotografene i det 20. århundret, og hans motefotografier og portretter har vært med på å definere vårt bilde av amerikansk stil, kultur og skjønnhet. Avedon startet karrieren som id-fotograf under andre verdenskrig. Etter to års tjeneste, flyttet han til New York hvor han studerte ved The New School under Alexey Brodovitch, motemagasinet *Harper's Bazaars* legendariske art director, som hadde stor påvirkning på den unge fotografen. 22 år gammel startet Avedon å arbeide som frilansfotograf, blant annet for motemagasinet. Det var på denne tiden at han begynte å eksperimentere med å plassere modeller i urbane og uventede miljøer, som nattklubber, sirkus eller på gaten. Bildene hans skilte seg ut, ved at han fikk modellene til å gjengi følelser, personlighet og bevegelse. Videre fulgte en lang karriere hos *Vogue*, som han arbeidet for frem til 1990-tallet.

Parallelt med den kommersielle karrieren, arbeidet Avedon som kunstoffotograf og gjorde flere prosjekter med intime og ekspressive svart-hvitt portretter.

Utstillingen *Avedons Amerika* spenner over femti år av hans karriere. Utvalget favner et bredt spekter av personligheter som har formet det amerikanske samfunnet i siste halvdel av forrige århundre. Blant de portrettede er politikere, aktivister og kunstnere som Malcolm X, Hillary Clinton, Andy Warhol, Bob Dylan, Marilyn Monroe og Donald Trump, men også ukjente mennesker, som en birøtter Illinois og et napalmoffer fra Saigon. Uansett hvem han fotograferte, handlet det for Avedon om å utforske ansikter, og å komme på baksiden av dem. I hans portretter fremstår kjendiser mindre celebre og mer sidestilte med alminnelige amerikanske borgere. Det var viktigere å se hvilke muligheter som fantes i et ansikt enn å fremheve deres status.

Gjennom Avedons linse inviteres publikum til å se mangfoldet i ansiktsstrukturer, kjønnsidentitet, hudfarge, ideer, forhold og samtaler som har bidratt til det 20. århundrets kulturelle diskurs i Amerika. Sett i sammenheng med dagens globale, politiske landskap er Avedons Amerika en aktuell utstilling som kan gi innsikt i amerikansk kultur og samfunn.

Øyvind K

Richard Avedon, at the home of Robert Frank, Mabou Mines, Nova Scotia, July 17, 1975

Photographs by Richard Avedon
© The Richard Avedon Foundation

Florynce Kennedy, civil rights lawyer, New York, August 1, 1969

NOTERT

POLARSIRKELEN FOLKEHØGSKOLE?

Nå håper initiativtakerne bak Polarsirkelen folkehøgskole på politisk drahjelp. Som Rana No har omtalt tidligere så har en gruppe ildsjeler utviklet planer for Polarsirkelen folkehøgskole.

Nå har Foreningen Polarsirkelen folkehøgskole sendt søknaden om godkjenningen av folkehøgskolen. Går alt etter timeplanen så står folkehøgskolen klar til å ta imot 80 elever i Skillevollen, ved skolestart høsten 2021.

– Søknaden ble sendt innen fristen 1.april. Det er nå opp til regjeringa å vurdere den og svar kommer i samband med fremlegg av høstens statsbudsjett, sier Knut Berntsen. Han er en av initiativtakerne til Polarsirkelen Folkehøgskole, og medlem av prosjektgruppa som jobber med å få prosjektet realisert.

Et utgangspunkt for skolens filosofi vil være bærekraftperspektivet. Planen er å etablere fire linjer, med 20 elever på hver av de fire linjene Go Techno, Go Aqua, Go Healthy og Go Nature.

– Gjennom et dypdykk i næringslivet, møte med kreative mennesker og eventyrlige historier vil elevene få et skoleår som gir de et solid grunnlag for videre utdannings- og yrkesliv. Skolen skal ha nært samarbeid med regionale aktører innen industri, fiskeri- og havbruk, landbruk og helse, fremgår det av søknaden.

Ranano.no

HVA SANNHET ER

John Stuart Mill sa i On Liberty (1859) at du vet ikke hva sannhet er, før du har hørt motargumentene. En slik tanke er fremmed for Marcuse. Hans univers er lukket og avgjort. Dette autoritære elementet i hans frigjøringsideologi ble underspilt. De fleste studentradikalerne den gang så ikke klart nok hvor dypt ensrettende Marcuse var. De festet mer oppmerksomhet på det han sa om «frigjøring».

Bernt Hagtvet i Aftenposten

VIL FJERNE SANG FRA NORSKFAGET

Regjeringen foreslår å fjerne sangen fra det nye norskfaget som skal gjelde fra høsten 2020.

Regjeringen fjernet sang fra den overordnede delen av læreplanene høsten 2017. nå vil de legge ytterligere lokk på allsangen i norske klasserom skriver Framtida.no.

Det betyr at det kan bli valgfritt for norsklærere i barneskolen om det skal synges i klasserommet eller ikke.

NTB

#KLASSEROM

*Overkommelige
opplegg som
utfordrer elevene
til forandring*

EN, TO, TRE...

VERRE VAR DET IKKE Å LÆRE NAVN

Skoleåret er over og før vi vet ordet av det, er vi i gang med et nytt kull og nye 100 navn skal læres.

Jeg regner med at jeg ikke der den eneste som synes det er vanskelig å huske navnene på elevene, som har prøvd utallige navneleker og lært endeløse rekker av navn. Problemet er bare at når elevene ikke lenger sitter eller står i den rekkefølgen jeg lærte navnene i, er hele øvelsen mer eller mindre bortkastet.

IMPONER DINE KOLLEGAER

Men her er en helt ny øvelse som faktisk fungerer! Den tar litt tid, men er vel verdt tiden. Aldri har jeg lært så mange navn så fort – og imponert mine kollegaer.

Stå i ring og be de tre til venstre for deg si navnene sine. Hele gruppen gjentar navnene to ganger. Så bytter de tre innbyrdes plass, og hele gruppen gjentar navnene i den nye rekkefølgen. De bytter plass en gang til, og gruppen gjentar navnene i riktig rekkefølge.

TREGANGEN

Så gjør de tre neste akkurat det samme: sier navnene sine og gruppen gjentar to ganger, de bytter innbyrdes plass to ganger. Men så kommer det lille ekstra. Nå bytter de seks som har sagt navnene sine innbyrdes plass to ganger, og alle gjentar navnene hver gang.

Og så er det de neste tre. Og de ni bytter innbyrdes plass etter hvert. Slik fortsetter det til alle har sagt navnene sine, byttet plass innbyrdes og byttet plass med alle som har sagt navnene sine. Det er vel investert tid, både for deg som lærer og for elevene som også lærer navnene på hverandre.

DET FUNGERER

Jeg gjorde øvelsen i grupper opptil 27 og navnene satt! En fantastisk god følelse å allerede etter første time ha alle navnene inne og bruke dem aktivt i møte med elevene i og utenfor klasserommet.

Lykke til!

Benedicte Hambro

FOSEN FOLKEHØGSKOLE FIKK PRIS

Fosen folkehøgskole har gjennom snart fem tiår introdusert tradisjonell kystkultur til unge fra Norge og utlandet. I helgen fikk skolen «Kystenprisen».

«Hvis det er én institusjon som har hatt stor betydning for formidlingen av kystkultur til nye generasjoner, så er det Fosen Folkehøgskole», står det i begrunnelsen. Prisen deles ut av Forbundet Kysten. Lærer Kjetil Sildnes tok den imot.

NRK

MILLIONER TIL FOLKEHØGSKOLE

Svalbard Folkehøgskole får fem millioner kroner i ekstratilskudd fra regjeringen. I årets statsbudsjett ble det bevilget sju millioner kroner til oppstart av den nye skolen i Longyearbyen i høst. – Det er behov for dette på grunn av høye kostnader med å skaffe undervisningslokaler, sier utdanningsminister Iselin Nybø (V).

NRK.no

MØRE FOLKEHØGSKULE FÅR 60.000 KRONER

Formannskapet i Ørsta har samrøystes innvilga ein søknad frå Møre folkehøgskule om å få 60.000 kroner. Dette skal gå til prosjektet «Sommar i Sunnmørsalpane - turar og opplevingar for vaksne og familiar» «Møre Folkehøgskule er ikkje ein kommersiell aktør, og blir vurdert å vere meir eit supplement/alternativ enn å vere i direkte konkurranse med hotell eller campingplassar», står det i vedtaket.

Sunnmørsposten

NY REKTOR PÅ KARMØY FOLKEHØGSKULE

KARMØY: Etter tre år i førersetet, kaster nåværende rektor Sigbjørn Toskedal ballen videre til Jarle Nilsen. Han har tidligere vært ordfører på Utsira, jobbet i politiet og vært rektor ved Bokn og Utsira skule, men han har ennå til gode å lede en folkehøgskole.

– Dette er en veldig spennende jobb, som jeg gleder meg til å komme i gang med, forteller Jarle Nilsen til Haugesunds Avis.

Jarle Nilssen, født 22. september 1966 på Utsira.

- Arbeiderparti-politiker og tidligere ordfører på Utsira.
- Tidligere rektor ved Utsira og Bokn skule.
- Er nå ansatt som spesialefterforsker ved økoavsnittet i Haugesund.
- Leder av opplæringssutvalget i Rogaland og sitter i fylkestinget i fylkesutvalget.

KALENDER

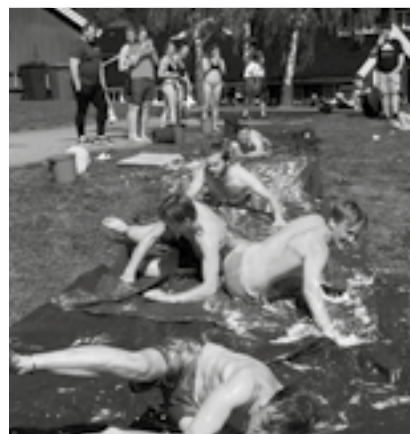
12. – 13. juni 2019	Folkehøgskolens lederutdanning – oppstart USN, Papirbredden, Drammen
5. – 8. august 2019	Folkehøgskoleuka 2019 Ringerike folkehøgskole
19. – 20. august 2019	Drøftingsdager distrikts 3 (Møre, Sogndal og Fjordane) Sogndal folkehøgskule
10. september 2019	Internasjonalt seminar Oslo-distriktet
11. – 13. september 2019	Informasjonskonferansen 2019 Thon Hotell, Lillestrøm
23. – 25. september 2019	Folkehøgskolens lederutdanning – 2. samling
23. – 24. september 2019	Kurs for nye tillitsvalgte 2019 Sanner Hotell, Gran, Hadeland
24. – 26. september 2019	Tillitsvalgtkonferansen 2019 Sanner Hotell, Gran, Hadeland
7. – 9. oktober 2019	Trøndermøtet 2019 – drøftingsdager i distrikt 2 Namdals folkehøgskole, Grong
20. – 22. november 2019	Lederforum inkl. årsmøte i IF 2019
26. – 27. november 2019	Folkehøgskolens lederutdanning – 3. samling
Primo januar 2019	Drøftingsdager i flere distrikt
14. – 16. januar 2020	Rektormøtet 2020

Følg med på kalender på www.friylntfolkehøgskole.no
for oppdateringer/mer informasjon, påmelding og nye arrangement.

#FHSLiv

folkehøgskolene
Ringerike Folkehøgskole

folkehøgskolene
Jæren Folkehøgskole

folkehøgskolene
Selsjord Folkehøgskule

folkehøgskolene
Agder Folkehøgskole

folkehøgskolene
Sørmo Folkehøgskule

NY BOK:

FILOSOFISK PRAKSIS I FOLKEHØGSKOLEN

Boka, *Myndig medborgerskap - Dialog og Danning i folkehøgskolen*, ble presentert under landsmøtet på Skogn i mai.

Den 80 sider store boka som nå er ute er bestilt av Folkehøgskoleforbundet og tar sitt erfaringsbaserte utgangspunkt i det 6-årige prosjektet *Pedagogisk-filosofisk praksis i folkehøgskolen* (PFP). Her har et 30-talls lærere fra mer en 20 frilynte og kristne folkehøgskoler arbeidet med dialogiske refleksjonsmetoder tilpasset pedagogikken i skoleslaget.

Vi møter prosjektleder og forfatteren av boka, Sigurd Ohrem, for en samtale. På omslaget kan vi lese: «Denne boken er ingen brannfakkell, men den handler om å speide etter lyset».

– HVA ER DETTE LYSET?

- Lysmetaforen er sentral i folkehøgskolen, den er fin, men jeg er også opptatt av Game of Thrones. Lyset er ikke nok i seg selv. Grundtvig var opptatt av samspillet mellom lys og mørke - han er ikke redd for mørket, men søker lyset. Lyset er og en metafor i sokratisk tradisjon, Sokrates søker Apollons orakel i Delfi for råd før han dømmes. Mottoet *Kjenn deg selv* går igjen i hele boka, for meg er det folkeopplysning i Grundtvigs tradisjon. Kjenn deg selv betyr å endre seg selv - og det kan bare skje ved dialog, gjennom den andre. Jeg må utsette meg for det fremmede, det som ikke er meg.

Sigurd Ohrem satte i gang prosjektet *Filosofisk praksis i folkehøgskolen* sammen med filosof Michael Weiss. Først ble det brukt mest mot personalet, men ble etter hvert utvidet til fellesarenaer på folkehøgskolen. - Sosialpedagogisk arbeid blir spennende og interessant med disse metodene, det kan handle om alt fra meningen med gangvask og til det å ta hensyn på internatet. sier Sigurd.

Boka er skrevet av Sigurd Ohrem i samarbeid med Michael Weiss. Den inneholder noe teori, og mer rapporterende stoff fra prosjektet. Her finnes et lengre essay, et elevintervju og et elevcase. Sigurd er opptatt av praksis og av å bygge ned det kunstige skillet mellom pedagogisk teori og praksis.

Målgruppa for boka er alle som jobber i folkehøgskolen, det handler om vår praksis - og alle som er opptatt av dialogiske og moderne pedagogiske metoder.

- Dialog er broen mellom sosialpedagogisk arbeid og danning. Dette vil vi også trekke inn når Weiss og jeg skal lede posten hvor vi diskuterer sosialpedagogisk arbeid på landsmøtet på Skogn, avslutter Sigurd Ohrem.

Øyvind Krabberød

Myndig medborgerskap - Dialog og Danning i folkehøgskolen

80 sider

Pris: 175 kr pluss porto

Bestilles fra: Folkehøgskoleforbundet

post@folkehogskole.no

NOTERT

STEFAN SUNDSTRÖM

Jeg har alltid levd med et slags ideal om at nakenhet er bra. «Jag vill möta livets makter vapenlös», skrev en svensk poet. Det synes jeg var bra skrevet.

Men jo mer årene går, begynner jeg å lengte etter en svær burka å trekke over meg, for å slippe å prostituere hver eneste liten bit av meg, for å slippe å utsettes for det etsende lyset fra de sosiale mediene.

Samtidig oppsøker jeg dette lyset gang på gang, som en sliten gammel narkoman.

Det er som om språket selv har fått en slags hinne over seg, fredagskos med nær og kjær er blitt en klisje ingen lenger holder ut med, og alle i hele familien flykter inn i hver sin mediemaskin.

Og naturen er blitt en reklamefilm for Volvo.

Nærvær er blitt en mangelvare i 2029, og det går ikke an å kjøpe det. Eller det finnes vel mindfulnesskurs kanskje.

Klassekampen

EKSODUS – ROMANIA

Utvandringen fra regionen omkring Zimnicea i Romania er ekstrem, men den er symptomatisk for utviklingen i hele landet. Siden årtusenskiftet har mellom tre og fire millioner rumenere forlatt hjemlandet, så folketallet er i dag under 20 millioner. Bare i Italia bor det over én million rumenere. I Storbritannia bor det nesten en halv million rumenere. Mange av dem er bekymret for brexit.

De fleste utvandrerne er i arbeidsdyktig alder, så Romania har mistet omkring en femdel av arbeidsstyrken sin. Utvandringen – en strøm av billig, solid og fleksibel arbeidskraft – har vært en velsignelse for vesteuropeisk økonomi. I Romania bruker man gjerne det bibelske begrepet «Eksodus». Eller kort og godt utvandringskrise.

Først var det en mulighet: De unge dro ut, skaffet seg kvalifikasjoner og sendte penger hjem. Men i dag er det en krise for landet.

Klassekampen

EN MER ÅPEN KIRKE?

- For meg fremsto dreiningen mot det sekulære i synet på kjønn og seksuell orientering som mye viktigere enn å kjempe mot kirken, eller kjempe for en mer åpen kirke. Jeg ble kjent med Halvor Moxnes og andre som i tiår etter tiår jobbet med endeløse prosesser i kirken. Det fremsto som nokså ørkesløst, syntes jeg. Men de vant jo den kampen! I dag er jeg snarere bekymret for at det skal være for vanskelig å være konservativ kristen i Norge! Den liberale posisjonen og teologien står i alle fall i fare for å bli intolerant og illiberal, det ser vi noen klare eksempler på, nå nylig i en bispeutnevning i Stavanger.

Knut Olav Åmås i magasinet PLOT

SLUTT MED DET!

Til alle som tror at det økende elevtallet i folkehøgskolen vil fortsette for alltid:

slutt med det!

MaxPower

STORTINGSMANNEN FRA NORD

Det er jo et striglet liv for stortingsmannen (43). Er han i Oslo, så er det hans jobb å hente og bringe fireåringen i barnehagen. Så er det frem med dokumenter om kvelden. Kanskje en bok, kanskje en squashkamp, kanskje svare på flere dager gamle tekstmeldinger fra venner. De sene nachspielene hans er bare et minne.

- Det er en kamp å få tid til å skaffe seg overblikk og forfølge egne saker. Det er også vanskelig å få rede på hva som egentlig skjer i regjeringen. Mye informasjon holdes tilbake eller sminkes. Det samme sier journalister. Jeg savner forresten journalistikken også.

- Jaha?

- Det er mindre og mindre som blir fanget opp og dekket.

Det blir mer meninger, men mindre journalistikk. Det virker som journalistene ikke har tid, de må produsere. Det er vanskelig å finne noen som kan fiskeri. Og nå er det svære slag som utspiller seg.

Blir han for lenge i Oslo, går han tom for energi. Han må nordover. Til leiligheten i Tromsø. Han må se Tinden.

- Det er alltid godt å komme hjem. Å se lyset og se folk, å kjenne luften.

Torgeir Knag Fylkesnes i DN magasinet

LEDEREN GÅR AV:

HVORDAN VAR DET – OG HVA NÅ?

Vi fikk en prat med avtroppende leder i Folkehøgskoleforbundet (FHF) før landsmøtet. Etter åtte år i rollen går unge Brandt (60) av med pensjon. Det ble et helt liv i skoleslaget for den halvt danske vestfoldingen.

Tekst og foto: Øyvind Krabberød

Det er bare to uker igjen til landsmøtet når vi fikk til et caféintervju med avtroppende leder i FHF. Denne mannen har vært innom det meste i folkehøgskolen. Han startet opp på Heimly folkehøgskole på Finnsnes (IKF-skole), var senere seks år som lærer på Skiringssal (og tillitsvalgt), han var informasjonssjef i IF i over 11 år, rektor i tre år på Nestor i Melsomvik, som han ble valgt inn fra, og avslutter nå etter åtte år som leder i Folkehøgskoleforbundet. Det har bare vært et par år i barneskole som lærer og tre år i ENØK med informasjon for energiøkonomisering utenfor folkehøgskolen.

KAN DU TREKKE FRAM ET HØYDEPUNKT?

- Det var et stort privilegium å få tillit og bli valgt som leder på landsmøtet på Ringeby i 2011. Jubileumsåret i 2014 – hvor vi

feiret 150 år for opprettelsen av Sagatun på Hamar var sterkt. Det ble en del av grunnlovsfeiringen (200 år), vi hadde stafetten hvor alle folkehøgskolene deltok – *Demokratibudstikka*. Vi deltok på og arrangerte ungdomskonferansen Europa + -*Democacies in change*, og vi hadde en stor markering på Hamar.

- Jeg tror det ligger en spire her for videre arbeid med demokrati. Bruk av Friroms-metodikken ligger inne som forslag. Inn mot valget i 2021 kan skoler arrangere politiske debatter. Det er samtalen som er vår kjerne – og å bidra positivt til den politiske samtalen ville vært viktig. Jeg tror mediene, det politiske miljøet og folk flest ville vært interessert i dette – med mulighet for finansiering fra for eksempel *Fritt ord*. Vi har den erfaringsbaserte samtalen som et fundament i folkehøgskolen. *Frirommet* kunne vært et verktøy – den inkluderer deltakerne, sier Brandt.

NÅ NYE MÅLGRUPPER

Øyvind Brandt er glad i prosjekter, da glimter det i øynene på «dansen» som vokste opp på Fyn, men som flyttet til Norge som 16-åring. Mentorordningen er et av prosjektene han tok initiativet til, det møter en samfunnsutfordring, og folkehøgskolen er på banen på sine egne premisser.

- Jeg er glad i folkehøgskolen, men iblant savner jeg et litt mer tydelig samfunnsengasjement. Vi drukner noen ganger i fagene

Foto: Øyvind Krabberød

og i å lokke til oss elever. Det er viktig å nå nye målgrupper – som ungdom i Oslo øst, ungdom som er fremmede for folkehøgskolen, innvandrere, arbeidsledige, de som ikke fullfører videregående og de som går yrkesfaglig retning. Men folkehøgskolen har de siste årene styrket sin posisjon – og nevnes stadig oftere i positive ordelag i mediene.

VADMEL

Uansett vinkel på vårt lille lunsjmøte kommer Øyvind Brandt inn på samtalen. – Jeg tror på samtalen, men vi må tørre å være i den. Folkehøgskolen har et dannelsesoppdrag i demokratiets tjeneste.

Samtalen har på mange måter blitt værende i det analoge. Spørsmålet er om vi kan få til noe til noe på nettet – finne en vei, leke og eksperimentere. Ved forrige århundreskift ble folkehøgskolen i stor grad værende i «vadmelen». Det er en fare for at vi blir stående i det vi har. Vi kan kanskje mer – være en endringsagent. Eksperimentere på menneskets vegne.

- Vi har et menneskesyn i bunnen. Driver jeg en linje må jeg spørre meg om undervisningen er i kontakt med dette grunnlaget.

HVA ER GRUNNEN TIL AT DU HAR BLITT I FOLKEHØGSKOLEN?

- Det å bidra til at unge mennesker kan dannes – og være med et stykke på veien i riktig retning – mot et varmere demokratisk samfunn – og ikke på konkurransestatens premisser, det har vært viktig for meg.

VIRKE SAMLENDE

I Brandt sin tid som leder i Folkehøgskoleforbundet har organisasjonen skiftet navn fra Norsk Folkehøgskolelag, det er innført en delegatmodell og landsmøtet ble flyttet til etter skoleslutt. Det har gitt fulltallige landsmøter. – Da jeg startet fikk jeg høre at den største utfordringen var å holde organisasjonen sammen – virke samlende. Det har vært en av mine overskrifter. Vi er små, men får til mye med små midler. Jeg er stolt av Folkehøgskoleforbundet og folkehøgskolen.

DEN STØRSTE POLITISKE SEIEREN?

- Vi klarte å snu budsjettkuttene i 2014 og 2017. Ellers synes jeg vi vedvarende har hatt gode prosesser og kontakt på det politiske plan, med en passe frekvens på møtene med byråkrati og politikere.

- Det største nederlaget ser det ut som står rett ved døren. Kuttet i mulighetene for kortkurs er en veldig trist sak og en stor nedtur.

OG HVA NÅ, HVILKEN ROLLE SER DU FOR DEG I FOLKEHØGSKOLEN FRAMOVER?

- Jeg skrur nok ikke av engasjementet over natta. Jeg har lyst til å bidra med noe, så får jeg en utfordring er jeg åpen for det. Ellers har jeg noen prosjekter liggende på vent, forteller han litt hemmelighetsfull.

Øyvind innrømmer at han ser fram til friheten, og gleder seg til å ikke hele tiden skulle representere eller mene noe. Etter åtte år «på kjøret» innrømmer han at han er en smule sliten, men er svært takknemlig for tilliten han har fått.

Det har knapt vært et innlegg fra lederen uten en balthistorie eller sjømetafor. Han elsker båtlivet og seilingen. – Men jeg evner faktisk å være på land, humrer han. Nå blir det også bedre tid til bøker og lesning.

Det er to uker til Øyvind Brandt abdiserer. Han jobber intenst med å runde av saker og skrive det som skal til. Og møter blir det til siste dag i Øvre Vollgate. Nå må vi gå for at han skal rekke det neste.

Vi takker for innsatsen og ønsker lykke til videre på seilasen.

FOLKEHØGSKOLE DRIVER FILMFESTIVAL: MOVIES ON WAR

Av Øyvind Krabberød

Elverum folkehøgskole har kjøpt filmfestivalen *Movies on war* (*MoW*), og ansatt Øystein Egge i halv stilling som festivalgeneral. Festivalen ble startet i 2011, og den har vært drevet av et kommunalt eid næringselskap (formelt). Folkehøgskolen har vært engasjert i festivalen siden starten, og nå har de kjøpt festivalen for symbolske 1 krone, og opprettet et A/S – med opsjon om å gå ut etter ett år.

Rektor Per Egil Andersen tente på idéen om at folkehøgskolen kunne drive denne festivalen, som han mener er god folkeopplysning om krig og konflikter, og fredsarbeid i praksis. Alt handler om å sette et fokus på dette temaområdet, som for eksempel også kan være etniske konflikter. De kan også dra dette inn i undervisningen på noen linjer og i valgfag. Den økonomiske risikoen er liten som A/S, de har gode muligheter til støtte gjennom fond og for eksempel Fritt Ord, forteller Per Egil Andersen – som er styreleder.

De ønsker å utvide med visningssteder også i to nabobyer, og retter seg spesielt da mot skoleelever. De ønsker også å få med seg elever fra andre folkehøgskoler, og Øystein Egge skal på turné for å promotere festivalen for skoleslaget.

HEADHUNTET TIL ELVERUM

Vi treffer daglig leder Øystein Egge (31) i Oslo for en prat. Han er film- og fjernsynsviter og har lang erfaring fra flere store filmfestivaler. Han ble headhuntet for å lede *Movies on War*. Det er et stort arbeid og mange filmer som skal sees for å sette opp et festivalprogram, om lag 30 filmer legges det opp til. Han kommer just fra filmfestival i Trondheim – Kosmorama, Trondheims internasjonale filmfestival. De er på jakt etter filmer som kan være aktuelle og vil ha en bredde rundt temaet. Etnisitet- og urfolk-problematikk vil de gjerne ha på programmet.

Før festivalen i 2018 så programrådet flere hundre filmer. Festivalen har et unikt tilbud sett både nasjonalt og internasjonalt, og bidrar til et spennende kulturelt mangfold. Egge forteller at de kontinuerlig bygger eierskap til festivalen, både gjennom samarbeid med lokale aktører og med den nasjonale filmbransjen.

Filmene vises i to saler på Elverum kulturhus. Også utevisning er aktuelt, det har tidligere vært gjort på Elverum folkehøgskole.

Programmet skal speile et bredt spekter av sjangre – dokumentar, fiksjon, kort- og langfilm og animasjon. De skal kjøre konkurranseprogram for nordisk film, kort og mellomlang, fra 1 minutt til en time. Da kommer filmskapere for å snakke til publikum. Hver film har en introduksjon og gjerne med en samtale i etterkant. De ønsker at publikum kan få lov til å snakke om

«FESTIVALEN HAR ET UNIKT
TILBUD SETT BÅDE NASJONALT
OG INTERNASJONALT»

opplevelsen, og gjerne stille spørsmål til filmskaperen.

I fjor hadde de en folkehøgskolejury med 16 elever – med en egen folkehøgskolepris. Dette ble veldig godt mottatt både hos elever og filmskapere.

ØKONOMI

Øystein Egge forteller at *Movies on War* har et budsjett på om lag 1 million kroner. Den viktigste finansieringen kommer fra; kommunen, fylket, Fritt Ord og Norsk filminstitutt. Sparebank1 Østlandet stiller med prispenger – 100.000 kroner, for beste innsendte pitch – idé for en langfilm. Erik Poppe fikk prisen for idéen til *Kongens nei*, og var dermed med på å få dette prosjektet gjennomført.

Filmgeneralen har kontor på folkehøgskolen. – Det er godt å ikke bare jobbe alene, jeg er jo også mye på reise, forteller han. Egge bor i Oslo, men har også et krypinn på skolen.

Tema for festivalen i 2018 var cyberkrig. Årets tema er ikke helt i boks, men det er mange gode filmer nå om krigsjournalistikk – om å jobbe ved fronten. De hadde besøksrekord i 2018 med nesten 3000 festivalbesøk, dette håper de å doble i løpet av noen år. De skal jobbe mer aktivt også mot barn- og ungdom, og tilby skolevisninger i nærområdet. De har også tanker om å ta med foredragsholder og vise film på folkehøgskoler.

FRED OG FORSONING

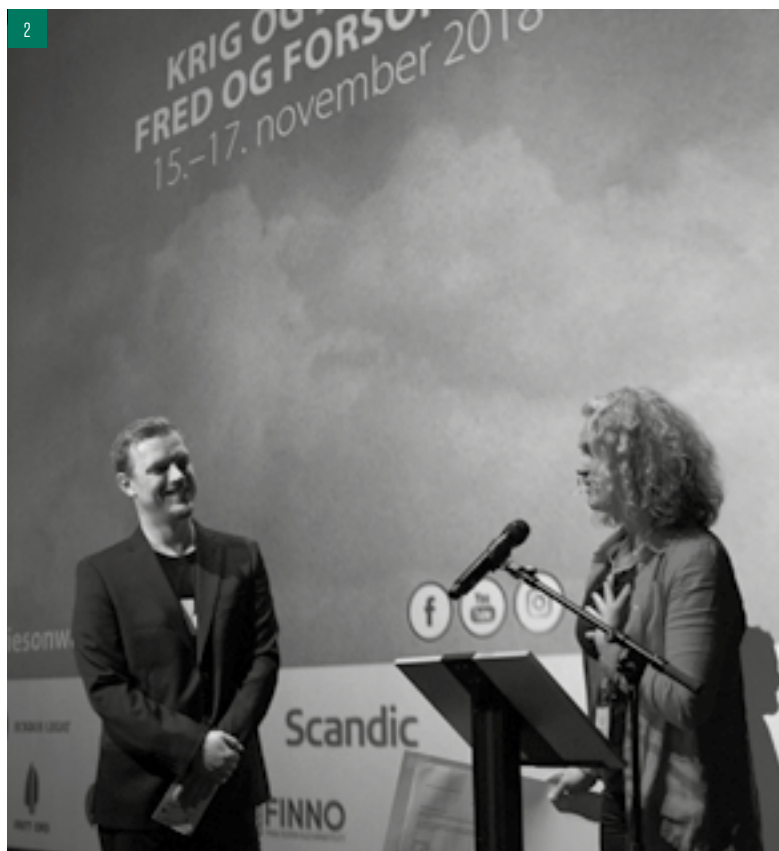
Øystein Egge er tydelig på at målet med filmfestivalen er å skape fred og forsoning. Skape forståelse for andres situasjon – og rett og slett skape fred i verden, og å hindre at historien gjentar seg. Det er noe mye større enn krigsfilm som presenteres gjennom MoW.

De ønsker også å tilby utstillinger og musikk, og slik skille seg litt fra andre festivaler. I fjor besøkte Senja-artisten Moody festivalen på Elverum.

Flere hundre filmer skal ses før 30 utkårede får plass i festivalprogrammet. Det blir mange filmfestivaler på Egge. Men det har også blitt enklere å drive festival. De store rullene med 35 mm film er historie. Nå sendes alt digitalt over nett.

Filmgeneralen sender oss en avskjedshilsen; - Vi vil bidra til et aktivt lokalsamfunn og til å bygge demokrati, proklamerer han.

Vi ønsker lykke til med forberedelser og festivalen som arrangeres i slutten av november!

1. Logo 2. Anette Ostrø mottar 100 000 kr for sitt prosjekt Golden Swan. Foto Tina Fossum
3. Engasjert foredragsholder Nefise Ozkal Lorentzen om kjønn og islam. Foto Elena Bronfield 4. Skolevisning. Foto Sara Aarøen Lien. 5. Rektor ved Elverum folkehøgskole – Per Egil Andersen (f.v.) og daglig leder for filmfestivalen, Øystein Egge. Foto: Øyvind Krabberød

LA OSS SNAKKE MINDRE OM LÆRING

Læringsglemsel er en engasjerende debattbok fra Lene Tanggaard om læringens plass i skolen

Lene Tanggaard er professor i pedagogikk ved Aalborg universitet. Hun har tidligere skrevet både populærvitenskapelig og ytterst vitenskapelig om pedagogikk, læring og undervisning. Hennes nyest bok *Læringsglemsel* er en debattbok med klar brodd til en stadig mer målstyrt skole, hvor elevene reduseres til læringsmaskiner og læreren til teknokrat.

LÆRINGSSPRÅKET DOMINERER SKOLEN

Problemets kjerne er i følge Tanggaard at læringsspråket får dominere i skolen. Dette har sammenheng med at målstyring brukes som styringsverktøy. Målstyring krever målbare resultater, og læringsresultater kan måles. Dermed kan man styre hva elever, lærere og etter hvert hele undervisningssystemet skal gjøre, basert på måloppnåelsen.

«Læringsglemselen leder oss tilbake til samtalen om hva det egentlig er vi vil med skolen.»

Men skolens primæroppgave er ikke læring, skriver Tanggaard. Skolen er en samfunns- og kulturbevarende institusjon som skal skape myndige borgere. For å nå dette målet, er det en del ting som vi har funnet ut at det er best at barna lærer på skolen, men det skjer mye mer enn læring på skolen. Verken læringsbegrepet eller noe annet begrep klarer å fange opp mangfoldet i skolen. Derfor blir det helt feil, hvis læring blir det eneste vi snakker om i skolen.

En debatt om skolen må handle om de grunnleggende pedagogiske problemstillingene: Hva er det vi ønsker? Hvilke verdier bygger vi på? Hva er det riktige for akkurat denne eleven? Slike spørsmål må besvares først. Deretter kan vi se på mål og læringsstrategier, mener Tanggaard.

LÆREREN, ELEVEN OG LÆRINGEN

Hva kjennetegner en god lærer? Hva slags kompetanse skal læreren ha? Hva slags rolle skal læreren ta i klasserommet? I *Læringsglemsel* skriver Tanggaard kritisk om lærere som begrenses til å være veiledere og tilretteleggere for læring.

Læreren skal ikke lære elevene læring. Læreren skal lære elevene om stoffet det undervises i. Det skal undervises og brukes et mangfold av pedagogiske metoder, men alltid med utgangspunkt

i stoffet. Først når elever og lærere kan fordype seg i en felles bestrebelse på å mestre stoffet, blir undervisningen levende.

Tanggaard argumenterer ut fra et verdibasert og kontekstuelet syn på læring. Ifølge henne må man innse at læring foregår over tid og skjer på de mest uventede steder, og at dette er den eneste måten man kan forstå læring på. Mennesker er ikke maskiner, og et menneskes læringsprosesser kan bare motiveres og støttes opp under, men aldri helt kontrolleres.

BEHOV FOR ET SVAKERE BEGREP

Læringsglemsel – vi lærer best når vi ikke er oppmerksomme på at vi lærer. Hvordan kan vi måle noe slikt? Lar det seg operasjonalisere? Neppe, men det kan skape rom for en undervisning hvor elevene får plass til undring, glede og begeistring. Læringsglemselen leder oss tilbake til samtalen om hva det egentlig er vi vil med skolen.

Folkehøgskolen er et verdibasert skoleslag, men det er egentlig også resten av utdanningssystemet. Problemet er at målstyring og instrumentalisering av læring får dominere. I folkehøgskolen fant Tanggaard noe hun kalte læringsglemsel. Nå oppfordrer hun oss til å gå inn i skoledebatten og snakke om dette, slik at det igjen blir lov å glemme for å lære noe nytt, fordype seg i stoff som man elsker og lære seg ting fordi de oppleves som viktige og interessante.

Tore Haltli

Læringsglemsel
Lene Tanggaard
230 kr
Forlaget Klim.no

OVE KORSGAARD:

STREJFTOG I HØGSKOLERNES IDÉHISTORIE

Ove Korsgaard har i kompakt form skrevet højskolernes idéhistorie. Han følger Grundtvigs højskoletanker fra 1844 til i dag, beskriver vækkelser og brud og kommer med et bud på en ny vækkelse i dag.

I Strejftog i højskolernes idéhistorie følger Ove Korsgaard Grundtvigs oprindelige højskoletanker fra 1844 frem til i dag.

Ove Korsgaard bruger 1864, 1940 og 1968 som årstal, der hver især indvarslede en ny form for vækkelse, som højskolerne både er blevet påvirket af og har bidraget til. Og så spørger han, om der i dag er en ny vækkelse på vej.

OVE KORSGAARD

Født 1942. Ph.d. og dr.pæd. Uddannet lærer. Tidligere forstander på Gerlev Idrætshøjskole og senere professor på DPU, Aarhus Universitet.

Forfatter til blandt andet Kampen om lyset: Dansk voksenoplysning gennem 500 år, Grundtvig rundt og Solskin for det sorte muld.

DEN FØRSTE I RÆKKEN

Bogen er bind 0 af "Højskolens 10 bud - på en skole for livet" - en serie på 11 tosprogede bøger.

Foto: Øyvind Krabberød

DANSK FOLKEHØGSKOLE 175 ÅR

Dansk folkehøgskole feirer 175 år. Det markeres rikelig fra mai til november. Og den danske stat støtter godt opp og har gitt 2,4 millioner kroner til feiringen.

Den første folkehøgskolen i verden ble startet i 1844, det var Rødding i Sønderjylland. Mange skoler er startet opp og lagt ned gjennom årene, det har faktisk eksistert hele 387 danske folkehøgskoler gjennom disse årene. Men højskolerne, som danskene kaller dem, er livskraftige og ser mer framover enn bakover. Som de sier: - Vi feirer 175 år ikke ved å se tilbake og feire fordums bedrifter, men ved å være i løpende dialog med vår egen tradisjon og ved å invitere andre inn til å diskutere hvordan vi som folkehøgskole og samfunn kan peke framover.

Stor fødselsdagsfeiring var det under årsmøtet til *Folkehøjskolernes forening* på Rødding højskole. Hele 250 deltakere fant veien til den fantastisk flotte skolen syd for Kongeåen. Det var højskolefolk, gjester fra Skandinavia og to ministre – finansminister og kulturminister.

Vi gratulerer med jubileet og ønsker lykke til med gode opplegg gjennom året.

Øyvind Krabberød

BLIKK FRA KAIKANTEN: NAMEDROPPING

Vi har møtt en eller flere av dem alle sammen, namedropperne. De er like anmassende enten de skryter på seg bekjentskaper som ikke eksisterer, eller brysker seg med et endeløst register av halv- og helkjendiser som er samla opp gjennom årene. Uansett handler det om å sette seg sjøl i glansen og øke egen betydning. Det trenger ikke være bevisst, for noen er det ganske sikkert bare en sløv uvane at de holder på som de gjør. Men når det gjelder tilhørerne er effekten den samme, man krympes og kjenner seg ynkelig.

Desto mer befriende er det derfor når noen har vidd og snert nok til å stille jålemakerne i forlegenhet. Det hadde Aldor Ingebrigtsen som gikk ut av historia i 1952. Han var en legendarisk stortingsrepresentant for Arbeiderpartiet gjennom mer enn tretti år, og historiene om denne rotfesta Tromsværingen er talløse. Ivan Kristoffersen, tidligere redaktør i avisen Nordlys, skreiv ei bok om Aldor som kom ut i 1993. Kristoffersen legger ikke skjul på sin begeistring for partifellen, og skriver på en gripende måte både om hans bakgrunn og om hans møte med stortingsmiljøet i Oslo. Det hadde sin utfordringer for en fisker fra Lyfjorden utafor Tromsø som bare hadde en mangelfull folkeskole å slå i bordet med.

Jeg gjenoppdaga denne utgivelsen i bokhylla mi her om dagen, og ser at den står seg godt i ei tid med diskusjon om elitisering i politikken.

En av anekdotene som fortelles, handler om ei reise Aldor gjorde sammen med Stortingets samferdselskomité. Der deltok også bondepartiets Erling Bjørnson, sønn av dikteren, som la ut om sin berømte far og hvordan det var å vokse opp med denne ruvende skikkelsen i heimen. Etter å ha levet degjort dette på grundig vis for komitémedlemmene, vender han seg til Aldor og spør: Og hvordan var det så med din far?

Aldor lar det gå litt tid mens han snur skråtobakken i munnen, og så svarer han: Nei, sammenlikna med dæ, e æ å regne som farlaus.

Brynjar Tollefsen

NOTERT

GRØNNE GRÜNDERE

Nå lanserer byråd Arild Hermstad (MDG) en støtteordning for gründere som driver med deling, ombruk og reparasjon.

Om det er en ting det er nok av i Oslo så er det kaffebarer. Og der det kokes kaffe blir det grut. For gründer Siri Mittet, som står bak bedriften Gruten, er kaffeavfallet blitt til «Oslos svarte gull». Med nettopp kaffegrut som råstoff produserer de alt fra pleiende såpe og kroppsskrubb, til særdeles velsmakende østerssopp som de selger til byens gourmetrestauranter.

Dagsavisen

MAKT TIL FOLKET?

Hvis demokrati er så bra, hvorfor har vi så lite av det? Riktignok er folket den grunnleggende kilden til legitim maktutøvelse i vårt politiske system og vi velger dem som representerer oss. Vi har likevel ytterst begrenset evne til å påvirke hvem som fatter avgjørelsene og hvordan de utøver makten de har, enten vi snakker om næringsliv, politikk eller organisasjonsliv.

Kanskje skyldes det at folkestyre ikke er så bra som festtalene skulle tilsi. Når det kommer til stykket er det kanskje ikke så mange av oss som har tro på at folket vil ta kloke avgjørelser om de fikk bestemme mer. Hva vil for eksempel skje med mindretallet hvis flertallet bestemmer? Og kan folk nok om avgjørelsene de er forventet å ta?

Aksel Braanen Sterri i Dagbladet

LATSKAP

- Er du pessimist?

- Nei, det er ikke min natur. Pessimisme er uttrykk for en slags latskap. Det er å gi opp. Jeg synes det skjer noe med klimengasjementet, som også skolestreiken er et symptom på.

Og det gir grunnlag for optimisme tross alt.

Jostein Gaarder i Dagbladet

LANDSMØTER

Venstre åpnet på bortebane med et redusert og slitent lag på Hell i mars. Arbeiderpartiet skiftet taktikk fra defensiv stil med upresise langpasninger til offensiv scoringshissighet og gikk imot boring i Vesterålen, Lofoten og Senja. Senterpartiet spilte uavgjort mot seg selv i en idrettshall på Hamar da de forsøkte å dribble bort en konflikt om olje og klima. Frp har scoret et spektakulært selvmål på klimafornektelse og bompengemotstand, og Høyre har som vanlig sittet oppe på VIP-tribunen og sett på.

Hege Ulstein i Dagsavisen

nekrolog

IVAR HOV

Det er med sorg og vemod vi har mottatt meldingen om at vår gode venn og tidligere kollega, Ivar Hov, har gått bort etter langtids sykdom.

Ivar jobbet nesten hele sitt yrkesaktive liv som lærer og senere rektor ved Skiringssal folkehøyskole i Sandefjord. Han ble første gang ansatt som lærer ved skolen i 1957, med fast ansettelse fra 1960. Fra 1976 til 1993 var han rektor på den samme skolen. I alle disse 36 årene gjorde han et viktig og betydningsfullt arbeid til beste for folkehøgskolen, elevene og for personalet. Etter at han gikk av som rektor i 1993 og fram til han gikk av med pensjon, arbeidet han som konsulent for Utdanningsavdelingen i Vestfold fylkeskommune, med arbeidssted Sandefjord videregående skole.

Det var lett å bli venn med Ivar. Med sitt lune, humoristiske vesen og sitt åpne sinn møtte han alle mennesker rundt seg på en varm og vennlig måte.

Det var lett å være kollega med Ivar. Han var alltid klar til å hjelpe, støtte og oppmuntre. Som rektor hadde han god oversikt over, og kontroll med, budsjett og regnskap og med den generelle driften av skolen. Han var alltid omsorgsfull overfor kollegaer, og hadde ofte en god replikk eller en underfundig kommentar på lager, til glede for elever og ansatte, venner og familie. Som rektor hadde han en utpreget demokratisk lederstil. Det var et godt grunnlag for de viktige prosessene vi gjennomførte for kontinuerlig å kunne utvikle skolen i takt med tida.

Det var lett å være elev med Ivar som rektor. Empati og evne til innsikt i unge menneskers liv bidro til at han var godt likt både som pedagog og som leder. Han var lyttende og snill, samtidig som han var tydelig på hvor grensene skulle settes i en folkehøgskolehverdag. Gjennom sitt virke som rektor på Skiringssal bidro han, sammen med resten av personalet, til at tusenvis av elever fra hele landet fikk et godt og minnerikt år ved folkehøgskolen i Sandefjord.

Ivar var syk de siste årene av sitt liv, men utad bar han sykdommen med en stor grad av verdighet. Typisk for ham var at når vi snakket med ham om sykdommen som preget ham, uttrykte han alltid at det var mange som hadde det verre enn ham.

Ivar etterlater dype og gode spor fra sin gjerning til beste for andre. Tankene våre går i disse dager til Sigdis og familien.

Olav Finne
Erling Olav Tvedten

OPPRETTER ET NILS ZANDHERS-STIPENDIUM

Folkehøgskolemannen og nordisten Nils Zandhers har rundet 90 år, han var rektor på Nordiska folkhögskolan i 15 år fra 1979 til 1994. Dette markerer folkehøgskolen i Kungälv ved Göteborg med å opprette et «nisse-stipendium» på 5.000 kroner. Det skal tildeles en av årets yngre deltakere ved et av de lange kursene de tilbyr. Det gis til en av elevene som gjennom folkehøgskoleåret har hatt en særskilt utvikling og forandring i livet. Det utdeles ved skoleårets avslutning.

Zandhers ble hedret under folkehøgskolens årsmøte i april, hvor han takket varmt for en slik ærefull oppmerksomhet.

– Folkehøgskolen har reddet mitt liv, men i dag er nesten Grundtvig død i Sverige. Olav Akerli (tidligere leder i Folkehøgskoleforbundet) fikk meg med til Grundtvigs folkehøgskole i Danmark og videre til den nyoppstartede Hallingdal folkehøgskole, fortalte Zandhers.

Nordisten var også med da folkehøgskolen i Kungälv ble startet opp i 1947. Nils Zandhers bor fremdeles rett ved Nordiska, og er ofte innom for en prat. Han benyttes også stadig som innleder og forteller.

Øyvind Krabberød

Å FÅ ET MENNESKE PÅ MÅNEN

Internatet som pedagogiske metode. En praktisk håndbok er snart klar.

Helt i begynnelsen av det store romfartseventyret på 1960-tallet besøkte president John F. Kennedy NASAs romfartssenter. Han hilste og slo av en prat med mange, og lyttet interessert til hva deres ulike oppgaver var på senteret. Alle hadde viktige oppgaver for å få et menneske på månen.

På vei ut stod det en eldre mann som vasket gulvet med en mopp. Ingen tvil om hva han drev med, men presidenten spurte ham også. Den eldre mannen så forundret ut og svarte: «Mr. president, jeg jobber jo for å få et menneske på månen!» Så fortsatte han å moppe.

«DET BESTE ÅRET»

Ikke før vi har lagt et skoleår bak oss, er vi i gang med å planlegge et nytt og begynne på nok et månelandingsprosjekt. Og for at prosjektet skal bli vellykket, må alle yte sitt – også med moppen.

TRYGT LÆRINGSMILJØ

Hvis vi kan få alle våre elever til å føle at deres innsats er viktig for å få et folkehøgskoleår til å fungere, har vi lyktes i vår pedagogikk. Og internatet er en av de viktigste arenaene for nettopp den jobbingen. Hvis elevene trives på internatet og med hverandre, trives de gjennom året.

Vi ønsker at våre elever skal oppleve skolen som et trygt læringsmiljø der de blir sett, utfordres, modnes og lærer å se seg selv og andre i fellesskapet. Elevene tilbringer mye tid på internatet og i beste fall opplever de sitt internat som sin familie – på godt og vondt.

«SÅNN HAR VI ALLTID GJORT DET»

Hvordan får man et godt sosialt miljø? Det skal den nye boken prøve å gi et svar på. Alle skoler har sine tradisjoner som de har et bevisst forhold til og/eller «sånn-har-vi alltid-gjort-det»-forhold til. Ideen med boken er å gjøre skolene og den enkelte ansatte mer bevisst på det som skjer på skolen. Noe av det boken beskriver vil være banalt for noen, mens andre kanskje får ideer til å gjøre ting annerledes.

TRIVSEL ELLER MANGEL PÅ SÅDAN

Uansett hvilken skole vi jobber på og hvilke linjer vi har ansvaret for, har vi et ønske om at elevene skal trives og oppleve «det beste året i sitt liv». Mye av denne trivselen, eller mangel på trivsel, skjer i møtene mellom elevene når vi ikke er tilstede. Men vi kan påvirke det som skjer i de møtene gjennom våre møter med elevene. Det skjer fra vi mottar søknadene deres til de reiser fra skolen, og gjerne etter det også. Det er det denne boken handler om.

EN PRAKTISK HÅNDBOK

Boken er delt i fire hovedkapitler. Første del er en **praktisk gjennomgang av et skoleår**, og de utfordringer elevene og vi møter gjennom året. Andre del tar kort for seg noe av det prosjektet «Mellom solskinn og ruskevær» har jobbet med, og ser på opplegg som kan være med på å **styrke elevenes psykiske helse** og motvirke uhelse. Tredje del handler om **fortellingen som pedagogisk metode** med en samling historier. Siste og fjerde del **beskriver alle oppleggene, lekene og spill** som er nevnt i første del.

LYST TIL Å VITE MER?

I sommerens Folkehøgskoleuke er det eget kurs som skal ta utgangspunkt i «Internatet som pedagogiske metode» og prøve ut opplegg fra boken, samt dele egne og prøve hverandres opplegg.

Noen ganger er det lurt å se seg selv litt fra oven og få perspektiv på det vi driver med. Det er de små stegene som teller enten det er Neil Amstrongs skritt på månen eller internatvask.

Benedicte Hambro

Arbeidslivet

LØNNS-ANSIENNITET

Den siste tiden er det mange som har kontaktet meg med spørsmål om ansiennitetsberegning. Dette er jo først og fremst aktuelt ved tilsetting, men det er også viktig å følge med at man får godskrevet ansiennitet i løpet av arbeidsforholdet, spesielt for de mange som kan få automatisk lønnsøkning som følge av ansiennitetsopprykk.

Ansiennitet er et uttrykk for hvor mye av tidligere praksis som skal medregnes når lønn skal fastsettes. De fleste kjenner hovedreglene for slik beregning, så det går jeg ikke inn på her. Det er imidlertid noen spørsmål som flere lurte på:

Gis det ansiennitet for foreldrepermisjon? Dersom en arbeidstaker er i stilling i perioden, så gis det ansiennitet for inntil to år, uavhengig av om permisjonen er lønnet eller ulønnet. For de som ikke står i stilling i perioden kan det gis inntil 3 års ansiennitet for omsorgstjeneste, det vil si ved omsorg for barn eller pleie av eldre eller syke.

Gis det ansiennitet ved ulønnet permisjon? Hovedregelen er at det ikke opptjenes lønnsansiennitet i perioder med ulønnet permisjon, men det finnes flere unntak, som for eksempel ved

foreldrepermisjon i avsnittet over. Andre unntak er verneplikt, utføring av ombudsarbeid og ved utdanning som har betydning for vedkommendes arbeid.

Gis det ansiennitet for deltidsarbeid? Ansiennitet beregnes fullt ut for deltidsarbeid i et fast forpliktende arbeidsforhold, med en på forhånd avsatt arbeidstid per uke. Det vil si at det ikke skal foretas avkortning i ansiennitet, uansett stillingsprosent. Dette gjelder også når du står i stilling: ett arbeidsår godtgjøres med ett års ansiennitet, også i deltidsstillinger.

Gis det ansiennitet for perioder med utøvende kunst? Dette reguleres ikke spesifikt, vi er derfor inne på et skjønnsmessig område. Folkehøgskolen tilbyr mange estetiske fag, og disse undervises ofte av lærere som selv har vært utøvende kunstnere. Der hvor man vurderer at denne praksisen har bidratt til å utvikle den kompetansen som gjorde at vedkommende ble ansatt, så bør dette også gi uttelling i lønn, og perioden bør dermed regnes som ansiennitetsgivende.

Angelina K. Christiansen,
generalsekretær Folkehøgskoleforbundet

NOTERT

KATTI ANKER MØLLER OG ABORT

I Rococosalen hadde Stemmerettsklubben møte, og denne kvelden i 1915 snakka Katti Anker Møller om «moderskapets frigjørelse». Stortinget hadde vedteke barnelovene, og Møller tok kraftig til motmæle. Seksualopplysning! Fritt høve til prevensjon! Opphev paragraf 245 i straffelova! Ei kvinne som tok abort, skulle ikkje lenger kunne dømast til inntil tre års fengsel. «Vi elsker moderskapet, vi vil dets vel, men i fuld frivillighet og under vort eget ansvar», slutta Møller og sette seg.

Andre reiste seg. Morgenbladet dreiv fram eit ordskifte av det brutale slaget. Som så ofte seinare handla det mest om kvinners privatliv. Sjølv snakka Møller seinare helst om fødselspolitikk, og alt ho tok opp, kom til å prege ettertida like inn i 2019.

Ottar Grepstad i Dag og Tid

FRA NSB TIL VY

Navneskiftet i NSB er et sørgelig symptom på et betydelig større problem, nemlig at det statlige eierskapet på jernbanen er tømt for samfunnsansvar.

At Norges Statsbaner/NSB etter 125 år nå skal hete Vy er den endelige manifestasjonen på at jernbanen ikke lenger skal tjene breie samfunnsinteresser. Vår en gang stolte statsbane, bygget for å binde nasjonen sammen, er redusert til et konsern som skal overleve i et kommersielt marked.

I markedet kan man ikke hete noe så meningsfullt som Norges Statsbaner. Da må man hete noe så meningsløst som Vy.

Linn Herning i Klassekampen

TAKTSKIFTE

Etter åtte år på brua som Folkehøgskoleforbundets leder, er det nå tid for vaktskifte. Og ny leder i forbundet skal og vil bety nye takter. Det skal vi alltid hilse velkomment. Ellers stagnerer vi.

En leder gjør imidlertid ingen sommer, og blir aldri bedre enn de hen leder. Derfor er det avgjørende at vi som medlemmer engasjerer oss – løfter blikket, er aktive, drøfter saker, gir innspill og backer opp den nye lederen og det nye styrets arbeid til vårt og skoleslagets beste.

Det er mulig vi er små i den store sammenhengen. Vi er mindre enn lokallaget til Utdanningsforbundet på Nøtterøy. Men vi er store og størst på frilynt folkehøgskole. Det er faktisk ikke andre som på fellesskapets vegne forvalter vår skoleidé og rammevilkårene for å kunne realisere denne. Og tross vår beskjedne størrelse, med begrensede ressurser og et lite sekretariat, vitner årsmeldingene om en imponerende aktivitet på alle områder.

Folkehøgskolen har de seneste årtier styrket sin posisjon i samfunnet. Utfordringene står imidlertid i kø. Norsk folkehøgskole er fremover utfordret av synkende ungdomskull, hardere politiske prioriteringer og omsegripende utfordringer i samfunnet, spesielt knyttet til uoverskuelighet med fare for tap av mening, det grønne skiftet, teknologiutviklingen og skolepolitikk.

Men heri ligger også mulighetene – og håpet – troen på forandringenes muligheter til i fellesskap å skape en bedre verden for alle, på vårt idégrunnlag, vårt menneske-, samfunns- og skolesyn.

Det har vært en utsøkt glede og et privilegium å ha hatt tilliten til å lede Folkehøgskoleforbundet de siste åtte årene – gjennom 150 års jubileum, med arrangementer og bokutgivelser, utallige politiske- og arbeidslivsutfordringer når det gjelder rammer for folkehøgskolene og vi som jobber der, og store utviklingsarbeider innen pedagogikken vår, dannelse for (eller som) bærekraft, livsmestring og sammenhengen mellom verdigrunnlag og den praksisen vi har i hverdagen på skolene.

Jeg takker for alt godt, stimulerende og konstruktivt samarbeide, i styrene, sekretariatet, med medlemmer og skolene, søsterorganisasjoner og eksterne, ingen nevnt, ingen glemt.

Avsluttende hilsen går til det nye styret og nyvalgt leder Live, som jeg ønsker all mulig hell og lykke i en krevende, spennende og ikke minst meningsfylt jobb. Som Shakespeare skal ha undertegnet sine brev med:

«Må skjønne stunder følge dere!»

Øyvind Brandt

Avtroppende leder

Folkehøgskoleforbundet

NYTT STYRE VALGT PÅ LANDSMØTET

Live Hokstad, rektor på Toten folkehøgskole, ble på landsmøtet til Folkehøgskoleforbundet på Skogn folkehøgskole i slutten av mai valgt til ny styreleder for de kommende to årene. Flere nye ble i tillegg valgt inn i styret og i utvalgene.

Fram til landsmøtet i 2021 er styrets sammensetning denne:

Live Hokstad (Toten), leder (ny)
Kristin Smith (Ringerike), styremedlem (gjenvalg)
Ingvar Øydvin (Fosen), styremedlem (gjenvalg)
Ronny Mag Larsen (Follo), styremedlem (opptrykk fra vara)
Marianne Amundsen (Agder), styremedlem (ny)

Vara til styret er:

Line Tirslaug (Trøndertun), første varamedlem (gjenvalg)
Einar Opsvik (Møre), andre varamedlem (ny)
Kristin Bjørke (Sund), tredje varamedlem (ny)

Lærerutvalget:

Marianne Jepsen (Holtekilen) (gjenvalg)
Cato Jensen (Åsane) (gjenvalg)
Monicha Jakobsen (Harstad) (ny)
Kristian Wessel Finstad (Elverum) (ny)

Skoleutviklingsutvalget:

Benedicte Hambro (Ringerike) (gjenvalg)
Tor-Erik Moen (Møre) (ny)

Praktisk utvalg:

Arnhild Berg (Skogn) (gjenvalg)
Marianne Olerud (Ringerike) (gjenvalg)
Edvard Stordahl (Lofoten) (ny)
Helge Lund (Sogndal) (ny)

Valgnemnd:

Lars Waade (Skogn)
Per Kielland (Elverum)
Nina Hafnor (Hallingdal)
Britt Kristin Soot (Follo), varamedlem

45 000 UTDELT FRA STIPEND- OG FORSKNINGSFONDET

Landsmøtet i 2017 vedtok å etablere et stipend for kompetanseutvikling for medlemmer i Folkehøgskoleforbundet. Dette kommer i tillegg til det allerede etablerte forskningsfondet. Det kom i alt inn syv søknader til de 60 000 kroner som var utlyst i vinter.

På bakgrunn av søknadene har styret i sitt møte i april delt ut til sammen 45 617,- kroner fra Stipend- og Forskningsfondet. Ca 15 000,- går til tre søknader om stipend til kurs. 30 000 bevilges arbeidet med tre masteroppgaver. Alle tre tar mål av seg til å belyse ulike sider ved folkehøgskolen. Hoveddelen av forskningsfondet (20 000,-) går til arbeidet med masteroppgaven "Dansens dannende potensiale". Alle oppgaver vil legges ut på våre nettsider når de er ferdige.

FOLKEHØGSKOLENS LEDERUTDANNING KULL 2 HAR STARTET

Den 12. og 13. juni starter Folkehøgskolens lederutdanning kull 2 opp på USN (Universitetet i Sørøst-Norge) Campus Drammen. Hovedtema for oppstartsamlingen vil være «Å være leder i folkehøgskolen» og «Kvalitet og kvalitetsutvikling i folkehøgskolen».

Det er ennå ikke for sent å melde seg på utdanningen.

FOLKEHØGSKOLEUKA 2019

Folkehøgskoleuka vil i år arrangeres fra 5. til 8. august på Ringerike folkehøgskole. Vi kan skilte med hele 11 kurs for ansatte i Folkehøgskolen, samt at du vil få mulighet til å besøke Utøya.

- Kurs for nye lærere
- Kurs for nye praktisk personale
- Kurs for nye rektorer/skoleledere
- Folkehøgskolen 2030
- Internatet som pedagogisk metode
- Kjøkkenet og det grønne skiftet – i praksis
- Syng, spis og snakk – Hvordan styrke sangen i folkehøgskolen?
- Praktisk personale – en ressurs utover eget fagfelt
- Idé- og praksisverksted for skoleledere
- Demokratiwerksted
- Arbeid med psykisk helse i skolehverdagen

Du kan lese mer om programmet og de enkelte kurs på: frilyntfolkehogskole.no

Vi håper å se så mange som mulig av dere!

KORTKURS FORSVINNER

14.mai ble revidert nasjonalbudsjett (RNB) lagt frem av regjeringen. I det fremlagte forslaget til revidert budsjett følger regjeringen opp formuleringen fra regjeringserklæringen om å «fase ut tilskudd til kortkurs». Regjeringen foreslår at tilskudd til kortkurs skal fases ut fra 01.01.2021. Regjeringen sier videre at pengene ikke skal tas ut av folkehøgskolebudsjettet, men forbli i rammen og brukes til langkurs.

Folkehøgskolerådet har det siste året vært i flere møter med politikerne og ledelsen i Kunnskapsdepartementet for å forsøke å få til en annen løsning enn det regjeringen foreslår. Vårt ønske har vært å få beholde så mye som mulig av kortkurs. Dette har vist seg å være vanskelig å få til politisk. Selv om regjeringen har flertall i stortinget vil Folkehøgskolerådet i den kommende dialogen med politikerne fortsatt prøve å redde særegne kurs-tilbud til spesielt utsatte grupper, men realiteten er nok at kortkurs som generell kursordning vil forsvinne. Folkehøgskolerådet vil derfor også ha fokus på at det lages så gode overgangsordninger som mulig, slik at skolene skal få tid til å omstille seg. Folkehøgskolerådet vil komme med mer informasjon etterhvert som de politiske avgjørelsene tas.

NYTT FRA IF

GODE SØKERTALL

Vi har pr 1. mai 2019, en 2 prosent økning i elevtallene og en 4 prosent økning i antall søknader i forhold til samme tid i fjor.

Dette er svært gode tall med tanke på at ungdomskullet har gått litt ned.

Det er nå over 6500 som har takket ja til en plass på folkehøgskole, hvilket er det samme antallet elever i norsk folkehøgskole for ti år siden. Folkehøgskolene har hatt en formidabel økning i elevtallene de siste årene!

Det var 7700 elever i norsk folkehøgskole i det skoleåret som akkurat sluttet.

STORE VARIASJONER

Det er store variasjoner fra skole til skole og fra linje til linje når det gjelder antall søkere. De ti linjetypene som har de mest fulle linjene er:

- Forfatter- og skrivelinjer
- Bibellinjer
- Asialinjer
- Ekstremспортlinjer
- Kunstlinjer
- Ski- og snowboardlinjer
- Luftsportlinjer
- Håndballinjer
- Internasjonal solidaritetslinjer
- Esport, spillutvikling og datalinjer

Vi kjører framover spesiell markedsføring for de linjetypene som sliter mest med å fylles opp. Det dreier seg om:

- Cosplaylinjer
- Vokal- og musikklinjer
- Kropp og sinn
- Bærekraft og miljølínjer
- Europalinjer
- Sør- og Mellomamerikalinjer

Vi oppfordrer alle skoler som trenger flere elever om å være spesielt oppmerksomme rundt 20. juli da mange ungdommer får svar fra Samordna Opptak. Da kan det være kjekt å være aktive i markedsføringen og i tillegg være tilgjengelige på telefon, epost og i sosiale medier.

NYTT SØKNADSSKJEMA

Vi jobber med å forbedre søknadsskjemaet på folkehogskole.no. Vi ser dessverre at mange ungdommer dropper å fylle ut hele skjemaet fordi det er for langt og for kronglete. I tillegg viser tilbakemeldinger at mange ungdommer setter spørsmålstegn ved hvorfor de må gi opplysninger om foresatte, når de er over 18 år. Eller hvorfor de må legge ved vitnemål når vi sier at vi ikke ser på karakterer.

Vi ser at det er stor forskjell på hvor mange som faller fra i søknadsprosessen fra skole til skole. Mange av skolene som har høy frafallsprosent, bruker svært mange moduler. Vi oppfordrer derfor alle skoler til å tenke igjennom alle moduler de bruker. Er hver enkelt opplysning som skal fylles ut virkelig verdt å miste en søker over?

INFORMASJONSKONFERANSEN

I skrivende stund er programmet for årets informasjonskonferanse nesten klart.

Informasjonskonferansen skal være 11. – 13. september på Lillestrøm.

Vi oppfordrer alle skoler til å sende minst en deltaker til konferansen!

Dorte Birch

NYTT SØKNADSSKJEMA PÅ FOLKEHOGSKOLE.NO

Søknadsskjemaet på folkehogskole.no pusses opp og lanseres i ny og forbedret versjon til høsten.

Av Astrid Fuhr

Søknadsskjemaet har ikke vært endret på mange år og det er nødvendig å se på det nå. I prosjektet skal skjemaets oppbygning, design, hjelpetekster og feilmeldinger gjennomgås. I prosjektgruppa sitter Mette Røstum fra IKF og Øyvind Krabberød, Dorte Birch og Astrid Fuhr fra IF.

SVÆRT VARIERENDE HVOR MANGE SOM FULLFØRER SKJEMAET

Fullføringsprosenten for søknadsskjemaet varierer enormt fra skole til skole. Det vil si andelen som begynner på søknadsskjemaet uten å fullføre. Mens noen skoler har 21 %, har andre kun 4 %. Her er det et stort forbedringspotensial.

Det er alt for mange brukere ramler av underveis i utfyllingen og vi mister mange søknader av den grunn:

- **76 % av brukerne faller av på steg 1**
(«Informasjon om søkeren»).
- **42 % av brukerne faller av på steg 3**
(«Bakgrunn»).
- **9 % av brukerne faller av på steg 4**
(«Kontroller opplysningene»).

Statistikken viser også en sammenheng mellom hvor mange moduler (elementene i søknadsskjemaet som personalia, motivasjon for å søke på folkehøgskole, tidligere skolegang etc) søknadsskjemaet på de ulike skolene består av og hvor mange som dropper ut underveis i søknadsprosessen.

Det vil si at jo lengre søknadsskjemaet er, jo flere dropper å fylle ut hele søknadsskjemaet.

Undersøkelser viser også at en del lar være å sende søknad fordi de er usikre på om de har rett på støtte fra Lånekassen når de går på folkehøgskole. Dette er noe vi må få inn informasjon om slik at usikkerhet rundt finansiering ikke blir en barriere som hindrer at de søker.

BRUKEREN I SENTRUM

Vi vil lage et enkelt og motiverende søknadsskjema å fylle ut som har brukeren i sentrum.

Målet med det nye søknadsskjemaet er å:

- Få flere til å fullføre søknaden
- Sikre god kvalitet på søknadene
- Sikre at skolene får tilstrekkelig informasjon for å behandle søknadene

Vi skal skape en rekkefølge som er motiverende for brukeren å fylle ut. Det nye skjemaet vil også ha færre felter i hvert steg. Vi skal unngå en vegg av felter å fylle ut, og sikre en harmonisk organisering av spørsmål.

I det nye skjemaet skal tonen være vennlig og hjelpsom - litt mer som en samtale. Ikke slik som i dagens skjema der tonen kan oppfattes om kommanderende, spesielt i feilmeldingene som dukker opp dersom noen av feltene er fylt inn feil.

PROSESSEN ER I GANG

Prosjektgruppa begynte arbeidet etter påske. I begynnelsen av mai ble det sendt ut en spørreundersøkelse om søknadsskjemaet og bruken av modulene til alle skolene som gav oss mye nyttig innsikt. Netlife, som vi samarbeider med i prosjektet, har foretatt en grundig vurdering av det eksisterende skjemaet og gått dypt inn i nettstatistikken. Det har også blitt gjennomført en brukertest.

Målet er å ha et nytt søknadsskjema på plass til vi «åpner» for et nytt skoleår på folkehogskole.no 1. november. Etter sommerferien skal det nye skjemaet programmeres for deretter å testes grundig. Vi vil be noen av dere om hjelp til å teste underveis.

Alle søknadsskjema må settes opp på nytt i skolebasen. Mer informasjon om dette vil komme. Vi ønsker at dere allerede nå begynner prosessen med å tenke gjennom hva dere egentlig trenger å vite for å kunne vurdere en søknad - og hva dere kan spørre eleven om i etterkant. Og i tillegg er klare til å lage et nytt og forbedret skjema når det nye skjemadesignet er klart.

Til høsten lanseres et nytt søknadsskjema på folkehogskole.no.
- Det nye skjemaet skal være et enklere og mer motiverende skjema med brukeren i sentrum, sier webredaktør Astrid Fuhr.

Hvor mange som fullfører søknadsskjemaet varierer enormt fra skole til skole. Mens noen skoler har en fullføringsgrad på 21 %, har andre kun 4 %. Her er det helt tydelig et stort forbedringspotensial.

BRITA PHUTI ER TILBAKE SOM INTERNASJONAL SEKRETÆR

Fra 1. mai er Brita Phuti tilbake som internasjonal sekretær i Folkehøgskolerådet og leder av Internasjonalt Utvalg for folkehøgskolen (IU). Internasjonal sekretær skal bidra til internasjonalt arbeid og engasjement i folkehøgskolene og er således en ressurs for hele folkehøgskolelandskapet. Stillingen er imidlertid redusert til 50%. Dette vil bety at det er begrenset med ressurser til å kunne reise rundt på skolene, med for eksempel elevseminaret «Pedagogikk for de rike» og andre møter/arrangement. I stedet vil det legges opp til flere felles fagseminarer, med temaer som undervisning i Pedagogikk for de rike, Globalvettreglene - et etisk blikk på folkehøgskolens globale engasjement, etc. Første arrangement i så måte blir Internasjonalt seminar som avholdes i Oslo-området 10. september.

INTERNASJONALT SEMINAR, 10. SEPTEMBER

Internasjonalt Utvalg for folkehøgskolen arrangerer Internasjonalt seminar for ansatte i folkehøgskolen. I år legges seminaret tidlig på skoleåret for å få innspill fra skolene om behov og ønsker, samt gi faglig påfyll som vil være nyttig gjennom skoleåret. Tema for Internasjonalt seminar er «Hvordan videreutvikle folkehøgskolens internasjonale engasjement?» IU ønsker å høre fra skoleledere, pedagoger og andre ansatte som er engasjert i globale utviklingsrelaterte tema og bærekraftig utvikling, og legger opp til en dag preget av innspill fra deltakerne, inspirasjon og påfyll. IU håper på bred deltakelse, slik at flest mulig folkehøgskoler er representert når vi samles for å finne fram til hvilke strategier som vil bidra til at den enkelte skole og skoleslaget er i front for en bærekraftig utvikling. Seminaret vil bli avholdt i Oslo-området. Mer informasjon kommer.

GLOBALVETTREGEL 1: VURDER KONSEKVENSENE AV VALG OG PRIORITERINGER

Globalvettreglene ble lansert i mai 2017, og har som mål å være et verktøy for folkehøgskoleansatte -og elever til å foreta etiske vurderinger. I tiden framover kommer IU til å trekke fram ulike Globalvettregler (totalt 9) for å rette søkelys mot aktuelle problemstillinger vi i folkehøgskolen kan møte når vi engasjerer oss i globale utviklingsrelaterte tema.

Globalvettregel 1 har følgende undertekst: *Hva er målet med det du gjør og for hvem gjør du det? Husk at en god intensjon ikke nødvendigvis fører til noe godt. Undersøk før du setter i gang.*

Det finnes utallige eksempler på at gode intensjoner ikke har gitt ønsket resultat og noen ganger også forverret situasjoner. Det er ikke til å legge skjul på at mange ganger når vi gjør noe godt for andre så er det også for å lette på egen samvittighet eller for å få utløp for ønsket vårt om å bidra. Jeg har selv kjent på disse følelsene, og ønsket som 19-åring å bidra til «å redde verden», uten tilstrekkelig kunnskap om hva som faktisk bidrar til dette. Jeg opplever at mange ungdommer fortsatt har med seg lignende holdninger i dag, og som mange bistandskampanjer også er med på å forsterke (se SAIH's Raidator Award: <https://www.radiaid.com>). Det er viktig at folkehøgskolene er med på å utfordre disse holdningene; med økt kompetanse og handlingsalternativer som faktisk bidrar til positiv endring.

Problemstillinger knyttet til det å besøke eller jobbe som frivillig ved barnehjem i land i Sør er mange, og betegnelsen «frivillighetsturisme» blir ofte brukt. Hvor mye bidrar man egentlig ved å være en uke eller to på et barnehjem og så dra igjen når barna har blitt kjent med deg? Om du søker på «kritikk frivillig barnehjem» kommer det mange saker som løfter frem argumenter mot frivillighetsturismen. Jeg håper folkehøgskoler tenker seg nøye om, om det planlegges besøk til barnehjem på studieturer.

I Folkehøgskolen nr 2, 2017, skrev Petter Eide en sak som er kritisk til bistand. Dette innlegget holdt han også på Internasjonalt seminar noen måneder før. Det er mye bra globalt engasjement i folkehøgskolen. Men som med alt annet vi gjør, så er det fornuftig å sjekke om vi oppnår det vi ønsker med de tiltak vi allerede gjør eller planlegger. Om vi ønsker at elevene skal bli mer engasjert og lære mer om hvordan vi kan bidra til en mer rettferdig verden, hva er da de beste aktivitetene? Ta f.eks. globalløp. Det fine er at elevene får mosjon, konkurranseinstinktet øker gjerne antall runder og innsamlede penger, og elevene får sannsynligvis kunnskap om prosjektet de støtter. Jeg møtte på noen videregående skoleelever i Oslo for en tid tilbake, som samlet inn penger til et prosjekt i Sør-Afrika. Når jeg spurte hva prosjektet gikk ut på var det ingen av de tre som kunne svare ... Eide spør nettopp om hvilken læring prosjektene vi tar elevene med på gir, og ikke minst hvilken utvikling folkehøgskoler er med på å støtte opp om? For å bidra til reelle endringer, og ikke bare plaster på såret, er det ofte politiske endringer som må til. Kanskje vi i større grad skal støtte organisasjoner som jobber med systemendring, og slik muligens bidra til at elever får en bedre forståelse for utviklingsspørsmål?

Jeg mener disse spørsmålene bør stilles oftere i folkehøgskolen og håper at Globalvettreglene kan bidra til flere samtaler og diskusjoner rundt disse temaene.

Brita Puhti

PÅ TIDE MED EN STORTINGSMELDING OM FOLKEHØGSKOLEN?

En stortingsmelding er på ingen måte en «kioskvelter». Er vel knapt noen som husker stortingsmelding nummer 22 «Smartere innkjøp - effektive og profesjonelle offentlige anskaffelser». For ikke å snakke om stortingsmelding nummer 20 «Pliktsystemet for forsketrålere». Men like fullt peker stortingsmeldinger ofte på politikkområder som har stor betydning for mange. Et annet eksempel er stortingsmeldingen som jeg selv var saksordfører for i stortinget, nemlig stortingsmelding nummer 28 «Fag - Fordypning - Forståelse - En fornyelse av Kunnskapsløftet». En melding som la grunnlaget for endring av læreplanene som berører totalt 600.000 skoleelever i et tiårsperspektiv. Svært få har lest meldingen, men mange kommer til å berøres av den.

Da jeg satt på stortinget ble det behandlet en rekke stortingsmeldinger. Det er politikerne som bestemmer om det skal lages en stortingsmelding eller ikke. Noen ganger kom initiativet fra regjeringen og noen ganger kom initiativet fra stortinget. Ofte var det stor interesse fra parter som var berørt av meldingen.

En stortingsmelding er en av de mest grundige måtene et politikkområde kan bli behandlet på i stortinget. I arbeidet med en stortingsmelding blir det gjort analyser og utredninger, som igjen definerer mål, ambisjoner og fremtidsperspektiv for et gitt politikkområde. Dette skjer ofte i nært samspill med de som representerer eller berøres av politikkområdet. Enten det handler om innkjøp, forsketråler eller læreplanen.

Er det kanskje på tide at vi også ønsker oss en stortingsmelding? En stortingsmelding om folkehøgskolene? Jeg tror det kunne vært nyttig og spennende. Lista er lang på hva en stortingsmelding kunne tatt opp i seg. Nå har vi vært i en årelang prosess om kortkurs. De ser dessverre ut til å forsvinne. Men kan vi se på andre måter å tilby vår kompetanse og kapasitet til gunst for samfunnet? Regjeringen har godkjent to nye skoler og gitt planleggingsmidler til ytterligere to skoler. Hva har det å si for totalkapasiteten, dimensjonering og det uttalte behovet for flere plasser til de eksisterende skolene? Andre eksempler er studiestøtte til elever, etter-/videreutdanning av personale og folkehøgskoletilbud til elever med ekstra tilretteleggingsbehov. Og jeg kunne fortsatt. Og fortsatt.

En stortingsmelding for folkehøgskolen hadde vært en anledning til å tenke høyt, konkret og langsiktig om folkehøgskolens fremtid og posisjon i Norge. Visst innebærer det en risiko for endringer. Men endringer trenger ikke bety noe negativt. Jeg har hvert fall større tro på å se helhetlig og langsiktig på skoleslaget, fremfor å pirke og definere stykkevis og delt. Slik som nå skjer med kortkursene.

Da har jeg sådd en tanke. Vi får tenke videre - sammen. Jeg har ikke fasiten. Men dersom vi skulle bli enige om at vi ønsker oss en stortingsmelding så har jeg tittelforslaget klart: «Folkehøgskolen - diamanten i utdanningssystemet».

«EN STORTINGSMELDING ER EN AV DE MEST GRUNDIGE MÅTENE ET POLITIKKOMRÅDE KAN BLI BEHANDLET PÅ I STORTINGET»

Christian Tynning Bjørnø,
leder i Folkehøgskolerådet

STØTTEANNONSER TIL FOLKEHØGSKOLEN

AGDER FOLKEHØGSKOLE

4640 Søgne
Tlf.: 38 16 82 00
Rektor: Reidar Nilsen
www.agder.fhs.no

ARBEIDERBEVEGELSENS FOLKEHØGSKOLE, RINGSAKER

2390 Moelv
Tlf.: 62 35 73 70
Konstituert rektor: Ingvild Tollehaug Jevne
www.afr.fhs.no

BUSKERUD FOLKEHØGSKOLE

3322 Darbu
Tlf.: 31 90 96 90
Rektor: Mariann Aaland
www.buskerud.fhs.no

BØMLO FOLKEHØGSKULE

5437 Finnås
Tlf.: 53 42 56 50
Rektor: Magne Grøneng Flokenes
www.bomlo.fhs.no

ELVERUM FOLKEHØGSKULE

2408 Elverum
Tlf.: 62 43 52 00
Rektor: Per Egil Andersen
www.elverumfhs.no

EVJE FOLKEHØGSKOLE

4735 Evje
Tlf.: 37 88 60 05
Rektor: Aslak J. Brekke
www.evjefhs.no

FANA FOLKEHØGSKULE

5259 Hjeltestad-Bergen
Tlf.: 55 52 63 60
Rektor: Tore Håltli
www.fanafhs.no

FJORDANE FOLKEHØGSKULE

Boks 130, 6771 Nordfjordeid
Tlf.: 57 88 98 80
Rektor: Silvia van Hesik Førde
www.fjordane.fhs.no

FOLLO FOLKEHØGSKOLE

1540 Vestby
Tlf.: 64 98 30 50
Rektor: Jan Martin Medhaug
www.follo.fhs.no

FOSEN FOLKEHØGSKOLE

7100 Rissa
Tlf.: 73 85 85 85
Rektor: Arnhild Finne
www.fosen.fhs.no

HADELAND FOLKEHØGSKULE

2760 Brandbu
Tlf.: 61 33 96 00
Rektor: Arne Ruste
www.hafos.no

HALLINGDAL FOLKEHØGSKULE

3550 Gol
Tlf.: 32 07 96 70
Rektor: Gisle Skoglund
www.hallingdal.fhs.no

HARDANGER FOLKEHØGSKULE

5781 Lofthus
Tlf.: 53 67 14 00
Rektor: Trond Instebø
www.hardanger.fhs.no

HARSTAD FOLKEHØGSKOLE

9404 Harstad
Tlf.: 77 04 00 77
Rektor: Erlend Welander
www.trondarnes.fhs.no

IDRETTSSKOLEN – NUMEDAL FOLKEHØGSKOLE

3626 Rollag
Tlf.: 31 02 38 00
Rektor: Lars Petersen
www.idrettsskolen.com

JÆREN FOLKEHØGSKULE

4352 Kleppe
Tlf.: 51 78 51 00
Rektor: Dag Folkvord
www.jarenfhs.no

KARMØY FOLKEHØGSKULE

4291 Kopervik
Tlf.: 52 84 61 60
Rektor: Sigbjørn Toskedal
www.karmoy.fhs.no

LOFOTEN FOLKEHØGSKULE

8310 Kabelvåg
Tlf.: 76 06 98 80
Rektor: Jonatan Rask
www.lofoten.fhs.no

MANGER FOLKEHØGSKULE

5936 Manger
Tlf.: 56 34 80 70
Rektor: Margaret Sutherland Antrobus
www.manger.fhs.no

MØRE FOLKEHØGSKULE

6151 Ørsta
Tlf.: 70 04 19 99
Rektor: Einar Opsvik
www.more.fhs.no

NAMDALS FOLKEHØGSKULE

7870 Grong
Tlf.: 74 33 20 00
Rektor: Bjørn Olav Nicolaisen
www.namdals.fhs.no

NANSENSKOLEN

2609 Lillehammer
Tlf.: 61 26 54 00
Rektor: Unn Irene Aasdalen
www.nansenskolen.no

NESTOR MELSOMVIK

3159 Melsomvik
Tlf.: 33 33 55 00
Rektor: Terning Dahl-Hansen
www.nestorutvikling.no

NORDISKA FOLKEHØGSKOLAN

Box 683-SE-442 31 Kungälv, Sverige
Tlf.: 00 46 303 20 62 00 vx
Rektor: Karin Langeland
www.nordiska.fhsk.se

NORDMØRE FOLKEHØGSKULE

6650 Surnadal
Tlf.: 71 65 89 00
Rektor: Kristian Lund Silseth
www.nordmore.fhs.no

NORD-NORSK PENSJONISTSKOLE

8920 Sømna
Tlf.: 75 02 92 80
Rektor: Geir Nydahl
www.nordnorsk-pensjonistskole.no

PASVIK FOLKEHØGSKOLE

9925 Svanvik
Tlf.: 78 99 50 92
Rektor: Ketil Foss
www.pasvik.fhs.no

PEDER MORSET FOLKEHØGSKOLE

7584 Selbustrand
Tlf.: 73 81 20 00
Rektor: Arild Moen
www.pedermorset.no

RINGEBU FOLKEHØGSKULE

2630 Ringebru
Tlf.: 61 28 43 60
Rektor: Rolf Joar Stokke
www.ringebu.fhs.no

RINGERIKE FOLKEHØGSKOLE

3510 Hønefoss
Tlf.: 32 17 99 00
Rektor: Morten Eikenes
www.ringerike.fhs.no

ROMERIKE FOLKEHØGSKOLE

2050 Jessheim
Tlf.: 63 97 09 10
Rektor: Haldis Brubæk
www.romerike.fhs.no

SELJORD FOLKEHØGSKULE

3840 Seljord
Tlf.: 35 05 80 40
Rektor: Godtfred Sjaersland
www.seljord.fhs.no

SETESDAL FOLKEHØGSKULE

4747 Valle
Tlf.: 924 23 106
Rektor: Stig W. Ågedal-Mortensen
www.setesdal.fhs.no

SKAP KREATIV FOLKEHØYSKOLE

Neseveien 1
4514 Mandal
Rektor: Hanne Christine
Seyffarth-Fuglestad
www.skapmandal.no

SKIRINGSSAL FOLKEHØYSKOLE

3232 Sandefjord
Tlf.: 33 42 17 90
Rektor: Knut Søyland
www.skiringssal.fhs.no

SKJEBERG FOLKEHØYSKOLE

1747 Skjeberg
Tlf.: 69 11 75 60
Vikarierende rektor:
Sveinung Finden
www.skjeberg.fhs.no

SKOGEN FOLKEHØGSKOLE

7620 Skogn
Tlf.: 74 08 57 20
Rektor: Lars Waade
www.skogn.fhs.no

SOGNDAL FOLKEHØGSKULE

6856 Sogndal
Tlf.: 57 62 75 75
Rektor: Ole Karsten Birkeland
www.sogndal.fhs.no

SOLBAKKEN FOLKEHØGSKOLE

2100 Skarnes
Tlf.: 62 96 70 70
Rektor: Harald Thompson Rosenstrøm
www.solbakken.fhs.no

SUND FOLKEHØGSKULE

7670 Inderøy
Tlf.: 74 12 49 00
Rektor: Per Kristian Dotterud
www.sundfhs.no

SUNNHORDLAND FOLKEHØGSKULE

5455 Halsnøy Kloster
Tlf.: 53 47 01 10
Rektor: Mona Økland
www.sunnfolk.no

TONEHEIM FOLKEHØGSKOLE

2322 Ridabu
Tlf.: 62 54 05 00
Rektor: Jon Krognæs
www.toneheim.no

TOTEN FOLKEHØGSKOLE

2850 Lena
Tlf.: 61 14 27 00
Vikarierende rektor: Bjørn Veland
www.toten.fhs.no

TORSHUS FOLKEHØGSKULE

7320 Fannrem
Tlf.: 72 47 98 50
Rektor: Torkjell Solem
www.torshus.com

TRØNDERTUN FOLKEHØGSKULE

7227 Gimse
Tlf.: 72 85 39 50
Rektor: Ronald Nygård
www.trondertun.no

VEFSN FOLKEHØGSKOLE

8665 Mosjøen
Tlf.: 75 17 24 11
Konstituert rektor: Bodil Nystad
www.vefsnfolkehogskole.no

VOSS FOLKEHØGSKULE

5704 Voss
Tlf.: 56 52 90 40
Rektor: Claus Røynesdal
www.voss.fhs.no

ÅL FOLKEHØYSKOLE OG KURSSENTER FOR DØVE

3570 Ål
Tlf.: 32 08 26 00 – TekstTlf.: 32 08 26 01
Rektor: Per Ove Nybråten
www.al.fhs.no

ÅSANE FOLKEHØGSKOLE

5109 Hylkje
Tlf.: 55 39 51 90
Rektor: Bjørn Berentsen
www.aasane.fhs.no

B-BLAD

RETURADRESSE:
FOLKEHØGSKOLEFORBUNDET
PB 420 SENTRUM
0103 OSLO

Traktor'n

'N sâmmârdag sto æ i synnaviinna
â rætta'n vi'hank på utgalsgrinna,
da hêld æ'n sôy, eiller meir som i murreng
kainskjji rættar sagt i fer mærkelle surreng.

Æ vart så oppskâkkâ i heile krâppa
â oinnersam så æ sto â hâppa,
æ tænkt â pønsa på ka e skoill vârrâ
koinn e på jol'n eill i luft'n fârrâ.

Da vist e sê nâkkâ i sviinna på veia
æ sâg'e så skiinnbarle heile greia.
Æ kâinn itj fertæl e lang miinner beskriv'e
mæn de var i mystikum, æ skjönt'e â sâg'e.

De mått vârrâ motor som skuvd'e eill' drog'e,
de legna på bil â de miint mæ om toge.
Nâ' slekt ha æ ailler før vorti vari
â æ syntes i meinnisj sat oppâ denn rari

TEKST- OG DIKTSTAFETTEN:

Astrid Moen, assisterende rektor ved Sund folkehøgskole,
ble utfordret av Kenneth Bjørkli fra Fosen fhs.

Å trast'n skvakla i seillibuskstævom
â skjura skrekla â ilskreik i svævom.
Katta skaut røgg, hu vart yvin i skjeiddi,
â hønôn flaksa kreng nævi â veiddi.

De ækt sæ fram me de spotta â harka
â småstein â grus te sies vart sparka,
mæn ka de nå va æ slettesitj fatta,
â æ tænkt de mått vârrâ nå heilt borti natta

Namne va traktor, de fekk æ befesta,
som skoill ta âver arbe fer folk â hæsta
sa hain som sat oppâ fôrarplassa
â svengt me ratti â fêgla me gassa

sâ eksos'n skaut opp i mørke kroilla
me stæmple arbet så hjula roilla.
Sâ ufattelle, hain va storslagen
'n Massey Harris Ponney, rau som skarlagen

Lørns Fossum

Lørns Fossum (1904 - 1999) var poet og husmann på Inderøy. Han gikk på Sund folkehøgskole i 1923-24, og sa selv at ettersom han ikke hadde fotografiapparat, så brukte han blyanten. «Traktor'n» beskriver på humoristisk vis hans første møte med en rød Massey - traktor. Lørns Fossum skriver på ekte Inderøy-dialekt, så les det høyt, da blir det enklere å forstå.

Astrid utfordrer Sivelin Kjølstad, Sogndal folkehøgskule